

Épen most jelent meg! BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából

szerkeszti

GYULAI PÁL.

1879. július—auguszt. 40-ik sz. Ára füzve 2 forint.

TARTALMA:

- I. PIUS PÁPA ÉS HUNYADI MÁTYÁS KIRÁLY. — Pór Antaltól.
- II. ÉLETEM ÉS KOROM (V). — Pulszky Ferencztől.
- III. MUHAMMEDÁN FŐISKOLAI ÉLET. — Goldzher Ignácztól.
- IV. CAMERON AFRIKAI UTAZASA. (I). — Varga Ottótól.
- V. TOLDY FERENCZ HÁTRAHAGYOTT IRATAIBÓL. (III.). T. I.
- VI. FAUST. — Beszély kilencz levélben. Oroszból Turgenyev után. Asbóth Oszkártól.
- VII. KÖLTEMÉNYEK: Pusztán. Szász Károlytól. Catullusból. I.—III. Latinból. Csengeri Jánostól.
- VIII. DÉLAFRIKAI BONYODALMAK. — Rakovszky Istvántól.
- IX. NYELVTUDÁS ÉS NYELVTUDOMÁNY. — Irenopousten.
- X. ERTESETŐ: Gumplovicz L., Nationalitäten und Sprachen in Oesterreich-Ungarn.
- e— Salamon Ferencz: A magyar hadi történehez a vezérek korában. Marczali Henrik. — Károlyi Árpád: Adalék a nagydarái béke s az 1531—36 évek történetéhez. I—k.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget azon eszmékről, a melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom között.

E folyóirat a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából és támogatásával jelen ugyan meg, de a cikkek irányáért és tartalmáért egyedül a szerkesztőség felelős.

Megjelen évenként hatszor, kéthavi kötetekben, 13—14 ivnyi tartalommal. Előfizetési ára, bérmentes küldéssel, egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Minden egyes szám 2 frton megszerezhető.

Előfizetéseket minden könyvtárús elfogad.

Franklin-Társulat,

magy. irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestén.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestén (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárúsánál kapható:

EGYHÁZJOGTAN

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL

A MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZ JOGI VISZONYAIRA.

írta

KOVÁCS ALBERT.

Ára füzve 5 forint 40 krajczár.

RUSSIA

AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.

írta

D. MACKENZIE WALLACE.

Angolból fordította

Szentkirályi Mórton.

A befolyó jövedelem a magyar írók segély-egylete javára fordítatik.

Két kötet.

Ára füzve 4 frt.

TARTALMA: I. KÖTET. — A szerző előszava. — Az utazás Oroszországban. — Az éjszakai erdősekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácsokmány. — Egy régi jellemű paraszt-család. — Az éjszakaividé parasztság. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok a kereskedői osztály. — Nagy-Novogorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az új helybeli önkormányzat. — Földbirtokosok a régi iskolából. — Földbirtokosok az új iskolából. — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnékek.)

II. KÖTET. A disszenteriek, szakadárak. — A pusztaság pásztornépei. — A tatár uralom. — A tatárok becsapásai. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilék. — Egyház és állam. — A krimi hadjárat és következményei. — A porok. — A porok felszabadítása. — A felszabadítás következményei. a) A földbirtokosokra nézve. — A felszabadítás következményei. b) A parasztságra nézve. — Az új törvénysek. — Terjeszkedés és a keleti kérdés. — A fordító zárszava.

Különös figyelemre méltó!

A hírneves dr. FORTY-féle sebtapaszt

mely rendkívüli gyógyereje, elválasztó, éreljáró s fájdalom-ellapító hatása által leggyorsabb, legbiztosab és legkezelemből különönmű b. jokban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomagé 1 trt. használati utasítással együtt postán küldve 20 kr.ál több. 5408

Központi küldeményező raktár Pesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz.

Továbbá kapható Budapestén: Fillics F. kir. udv. gyógyszerész (3) korona-utca. — Ormányi F. gya. három korona-utca. — 38. sz. — Ifjabb Dr. Wagner D. váro-háztér. — Scherzhoffer K. gya. a nagy Kristófhoz: czimzett gyógytárában, Kristóf-ter sarkán; és időbb Dr. Wagner D. gyógytárában, vacsi boulevard 59. — Egeressy R. gyógyész údnor utca 2. — Szilpa Gy. gyógyész a Kalvizi-teren — Telkesy J. udv. gya. s a várbau. — Wlasechek E. gya. s a Kristina-vasárosban. — Frum J. Schwartzmayer K. gya. vasvárosban. — Elszörförter G. gy. Tabánban (Kézvaskos) fő-utca. — Also-Lendván: Kiss B. nál. — Aradon: Rosnyvi M. gya. és Schaller A. — B. Csabán: Ver-Ágh B. — Berettyó-Ujfalun: Sárrethy L. Bihar-Mezőkereken: Greezko L. — Búd-Szent Mihályon: Lukács E. — Debreczenben: dr. Kothschek V. E., Tamassy K. Gólt N. és Örvényi O. — Duna-Földváron: Nádhéra P. — Egerben: Schüttig J. és Köllner Lőr. — Buzsáth Lajos gya. — Eperjesen: Régyi Gy. — Erzsébetvárott: Conigszar J. — Gyógyosán: Marzál N. — Győrött: Lehner F. — Husztón: K. — K. — Jászberényben: Teschler E. — Kaposvárt: Kecskesy T. — Kerezen: Báthory B. nál. — Kassán: Korogko A. — Waudraschek K. — Megay G. és Hegedüs L. — Keszmarkon: Generaisch C. A. — Komáromban: Grötschel Zs. és Schmitthausen A. — Kun-Madarasban Jung K. — Lévan: Bolesman E. — Lőcsen: Kereker D. — Pichis L. — Mező-Berényben: Baranyi N. — M. Tur: Borbás J. — Miskolcon: Dr. Csáthi, Szabó és Mayer R. gyógyész. — M. Szigeten: Heder L. — N.-Kánizsán: Prager Béla és Belus J. — Nagy-Károlyhan: Söpter J. — Nagy-Körösn: Medveczky Gy. — Nagy-Szombaton: Páltosek R. — N. V. adon: Husella M. és Molnár J. gy. — Nyir-egyháza: Korányi J. Szepők All. gy. és Kovács S. — Pakson: Malatinszky S. — Pécsen: Sipos J. — Pozsonyban: Pisztor E. — Putnokon: Fekete N. — Rimaszombat: Hamalák K. — Rozonyon: dr. Pöschl J. gya. és Hirsch J. N. — S. A. — Ujhelyen: Lajn Sándor gyógyész. — Fránkel M. gyógyész. — Speck J. — Valsárszky A. és Krausz A. — Veszprémben: Ferenczy K. — Villányon: Fekete E. — Zircen: Teitel J. — Erdélyország, Kolozsvárott: Valentini A. és Wolf J. Biró J. — Braşson: Schuster K. L. és Gyertyánffy és Vardó M. — Váradon: Bucher M. — Szegedvárt: időbb Misesbacher J. B. — Százvason: Bekert E. K. Ezen kitünő hatása, nem eléggé ajánlható gyógytapszt készítése Forti László. Lak.: Budapest, I. ker. vár. nádor-u. 145.

Glycerin-Crème

a legjobb bőr- és arcztisztító-szer.

Több év óta hatályos szernek bizonyult szeplő, napsütés, folt, bőrbaj és kelések ellen. Ez egy igen sikerült egyesítése a legártatlanabb szerekek, melyek a bőrt nemcsak tisztábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét terlik fenn. A folyékony gycerin-crème alter az eddig közönségesen használt gycerin-olajszerekkel, melyek a gycerin-en kívül semmiféle hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Legfinomabb gycerin-szappan

gycerin és illatos növényekből, különben tisztítja, élénkíti a bőrt, általában a finom porcszappan minden kívánt előnyével bír. Ára 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb Poudre de riz)

a bőrne a leggyöngédebb fehér színt adja, és aratlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgy férfiaknál is, borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr., tollai 1 frt.

Kézmosó-por

mandulaszappan és spermacérból készítve, a legártatlanabb arc- és kézborítási ó szer. Egy doboz 50 kr.

Amerikai kantsnk-tyukszemgyövrük és essentia. 60 kr.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál, Budapestén, király-utca 12. szám. 5429

Allatgyógyászat

avagy

a lovak, szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések s egyéb hasznos háziállatok betegségeinek megismerése s gyógyítása.

Állatorvosok, falusi gazdák és gazdatisztek számára

írták

EISENMAYER SÁNDOR és **GÖBEL COELESTIN.**

Harmadik kiadás.

Számos a szövegbe nyomtatott ábrával.

Ára füzve 80 kr.

Ca. és kir. szabadalmi a magy. nemelés egyetlen hatásu

patkány- és egér-irtó szer. Egy bádog-doboz ára 1 frt 6 doboz 5 frt o. é. Valódi perzsiai, minden

rovart irtó por. Közvetlen szál-ítmányu, vegyileg tisztá növénykészítmény, csupán változatos, járhalás mellett biztosan hatásu

szvábogár (leimchen) irtó por. 1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. é.

Teljesen mérgező nélküli, gyors és biztos hatásu

oroszbogárt (esotány-bogár) irtó por. dobozokban (külön szorokészülékkel ellátva), ára 1 doboznak 1 frt és kisebb 55 kr. o. é.

Teljesen mérgegmentes, biztos és győke res hatásu

molykat és hangyákat irtó por. E por nemcsak megöli a moly- és hangya-kirázsok ellen, hanem még biztosan és győkeresen ki is irtja rovárokat, ha az bűnörök, szönyve-ek, téllruhák, gyapjú-alkalmak, szőcsérek, koscsiba stb. hirtelik. Dobozokban o. é. 1 frt 55 kr és 30 kr.-jával.

Ca. és kir. szab. gyökere: ható

poloska-irtó szer, útrók számára. A gy. nagy üveg 50 kr. 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg 30 kr. 6 üveg 1 frt 53 kr. o. é.

Földmulhatlan hatásu

poloska-irtó szesz falazat számára Pesténél, meszeiennél vagy falak inakoláknál a festékek, mesze vagy vakolatba keverésére alkalmas.

Egy pintes üveg ára 1 frt, 6 pintes üveg 5 frt. 1 pintes üveg légszoros egy közepnagságu szobara.

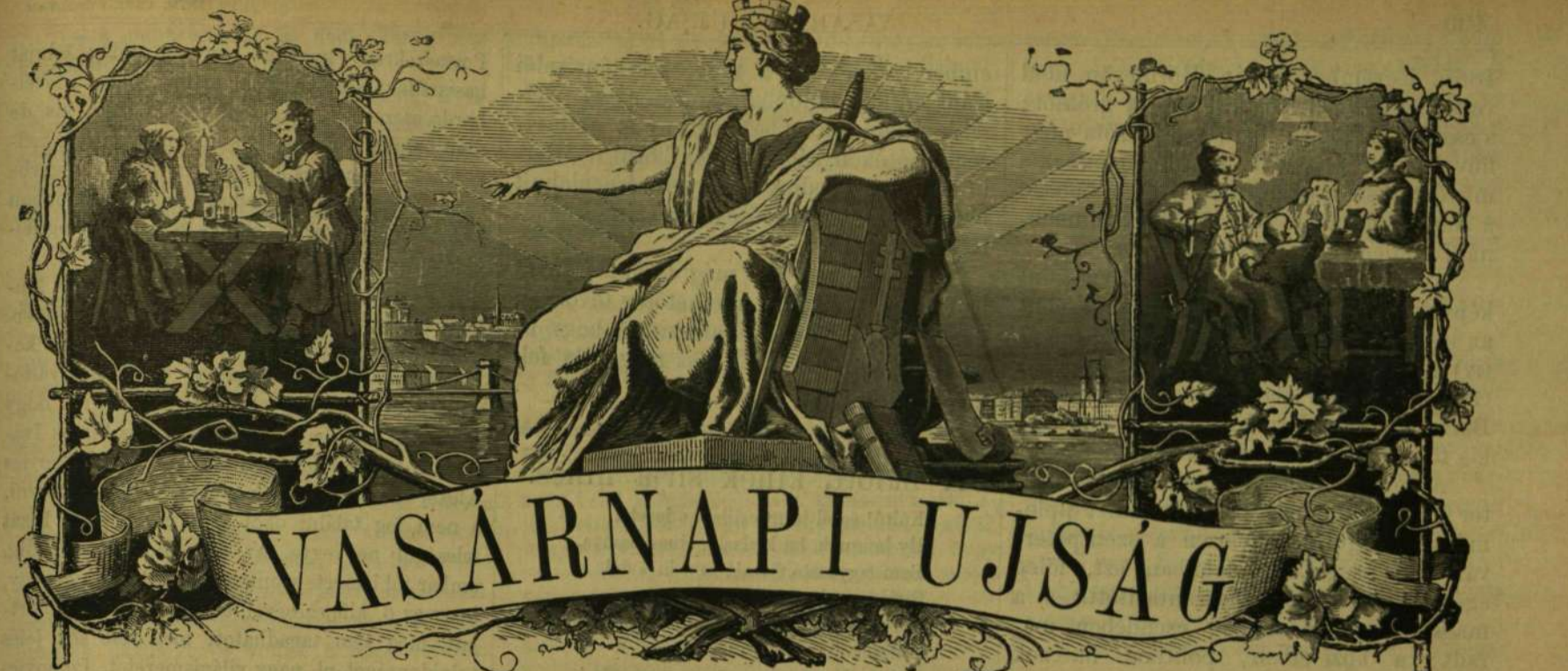
Elpusztíthatlan mézga-fujtatók, melyek segítségével a rovar, mely vagy

oroszbogár-por egyformán szét szórható, és a legkisebb bavadékokba belövelhető. Egy doboz ára 50 kr. o. é.

Számos megrendelést vár: **REISS B.**, 6029 magy. kir. szabad. vegyszerek gyára Budapest. király-utca 47. l. em.

Fiókraktár: 5273

Thauer József úrnál Pesten, három korona-utca

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / egész évre — 12 frt / félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre — 8 frt / félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre — 6 frt / félévre — 3 *

31-dik szám. 1879. BUDAPEST, AUGUSZTUS 3. XXVI. évfolyam.

GRÓF SZÉCHENYI IMRE.

DIPLOMACZIAI karnak ismét egy jeles tagját, s ismét a magyar főnemesség soraiból mutatjuk be ma olvasóinknak; abból a nemzetségből, mely a polgári és egyházi téren, a hadi és a diplomáciai szolgálatban, századokon át annyi jeleste, s legközelebből is „a legnagyobb magyart” adta a hazának. Örömmel láthatjuk, hogy midőn az egyik magyar, gróf Károlyi Alajos, elment a berlini udvartól, monarchiánk ez egyik fontos örömlomását ismét magyar ember — gróf Széchenyi Imre foglalta el.

Gr. Széchenyi Imre, gr. Sz. Lajos és Wurmbrand (Paulai) Francziska grófnő fia, 1825. február 15-én született Bécsben, atyja itt lakván azon időben, valamint később is, mint Zsófia főhercegnő udvarmestere. Tanulmányait az atyai háznál, magánnevelők (Moser Lőrincz áldozár és Frank Márton ügyvéd) vezetése alatt, atyjának közvetlen fölügyelete mellett végezvén, 1838-tól 1843-ig évről évre közvizsgákat tett le Pozsonyban, előbb a gymnáziumi, majd a bölcsészeti és jogi tantárgyakból, mindig kitünő eredménnyel.

1838-ban, még mint fiatal tanuló, Dénes testvérével együtt Olaszországot utazta be, s később is több utat tett, különösen nyugati Európában, ismeretei s látkőre szélesbítésére. Tudományos neveletésén kívül kiváló hajlama a művészetek s különösen a zene iránt már korán kitűnt s a zene terén tehetségei jóval felülmulták a közönséges műkedvelők színvonalát.

Tehetségei, hajlamai s összeköttetései által a diplomáciai pályához vonatva, korán lépett szolgálatba e nagy jövővel s széles hatáskörrel kecsegtető téren. Atyja, Lajos gróf, római követ lévén, az ifju az ő oldala mellett kívánta megkezdeni pályáját s Metternich herczeg által 1845-ben követségi attachénak neveztetett ki Rómába. Alig egy év múlva rendkívüli futári minőségben (még akkor nem voltak távirók!) ő vitte meg a bécsi udvarnak a fontos hirt, hogy Mastai Ferretti bibornok pápává választott s IX. Pius néven ült a szent Péter trónjára. Gróf Széchenyi

Imre még 1848-ig maradt Rómában; ekkor követségi titkári s ügyvivői ranggal Stockholmba helyeztetett át; majd, hasonló minőségben, a német szövetségi követséghez Frankfurtban, hol a többi közt gróf Bismarckkal, akkor porosz követvel, bizalmas ismeretséget kötött. Ismeretségük Frankfurtból távozásuk által sem szakított meg, mert mindketten csaknem egyszerre rendeltettek Szentpétervárra, hol Széchenyi először mint első titkár, később mint ügyvivő működött. Majd Brüsszelben volt követségi tanácsos; s onnan ismét Olaszországba, és pedig ezuttal a nápolyi királyi udvarhoz, követül küldetett. A nápolyi trón ingadozott már II. Ferenc alatt, kinek előbb Gaetába, azután Rómába kelle menekülnie. A nápolyi trón, az egységre törekvő Olaszország, s az absolutismus ellen a szabadság fegyvereivel küzdő olasz nemzet ellenében nem volt föntartható s gróf Széchenyi küldetése, az udvar bukásával, melynél uralkodóját képviselte vala, véget ért.

Rendelkezési állapotba helyeztetvén, egyidőre a magánéletbe vonult vissza.

GRÓF SZÉCHENYI IMRE.

1865. december 25-én, Eörmözön, nőül vette Sztárai Szirmai Alexandra grófnőt; s családi boldogságában, mely azóta négy fiuval is lön megáldva, tanulmányoknak s művészeti szenvedélyeinek élt s különösen a zene ápolásában keresett nem mindennapi szelleméhez illő foglalkozást.

Az 1865/8-iki országgyűlésen mint képviselő jelent meg, s a koronázás előtt az ugynevezett opportunitási (ó-konzervatív) párthoz tartozott, mely gróf Apponyi György vezetése alatt, s oly erővel mint Bartal György, Ürményi József stb. egy kis töredékét alkotta a jobboldalnak.

A koronázás után Beust külügyminiszter felszólította, hogy vállaljon ismét diplomáciai megbízást, jelesen a szentpétervári követséget. Ő azonban ezt, főleg egészségi okokból, visszautasította s a magánélet és háziasság csendében maradt; a közéletben, politikai harcok helyett, csak a művészeti érdekek mellett lépve tevékenyen föl. Így a nemzeti színház szervezésére kiküldött egyik enquete-bizottságnak is elnöke volt, s ez alkalommal sokat emlegettek, különösen az opera fővirágzatát óhajító körökben, a nemzeti színház leendő intézőjének.

Ő azonban csak megmaradt magánembernek, s részint testvérével Dénes gróffal közösen, részint külön kezelt s jól rendezett terjedelmes birtokain, családjának s kedveleiteinek élve töltötte idejét; míg ő felsőbe bizalma őt onnan ismét ki nem szólította, megbízván a fontos küldetéssel, hogy a gr. Károlyi Alajos Londonba távoztával Berlinben üresen maradt követi állást töltse be.

„Mint hogy — írja ez alkalomból egy jól értesült napilap — közte és gr. Andrássy közt legszorosabb gondolatközösség létezik s Széchenyi Imre grófnak meggyőződése, hogy monarchiának a német birodalommal a legbensőbb frigyben kell élnie és eljárnia minden nevezetesebb akciónál: e választást mindenképp szerencsésnek kell mondanunk, garanciát látván abban a jövőre, és azon bizalmas viszonyra nézve, melyet Széchenyi előde gróf Károlyi Alajos anyji éven át oly kitűnő tapintattal és sikerrel tudott fenntartani a bécsi és berlini udvarok között.”

Valóban, gróf Széchenyi Imre kinevezetése Berlinben is a legjobb hatást tette. Megbízó-levelét már januárban átadván Vilmos császárnak, egyelőre még hazájába visszasietett, mivel neje épen negyedik fiával volt őt megörvendeztetendő; de elég jókor visszatért Berlinbe, hogy az ősz császári pár aranyenyegzői ünnepélyein résztvehessen. Ez alkalomból adta első ünnepélyét, mint berlini követ, s meggyőzte Berlin legmagasb köreit, hogy az osztrák-magyar követségi palota tovább is az marad, fényben és zivességben, a mi gróf Károlyi idejében volt.

A magánéletben s megjelenésében gróf Széchenyi Imre nemes egyszerűséggel főrsi méltóságot, melynek egyik alkatrésze a góg nélküli nyújasság, s igazi műveltséggel emberszeretet párosít. Testvérével Dénes gróffal az ősidőkre emlékeztető patriarchális viszonyban él; s nejeik (emézi Hoyos Mária grófnő) a jótékony-ság anyagai gyanánt élnek vidékük köz-tudatában. Széchenyi gróf alakja magas, kissé hajlott, erőteljes; arca férfias, nyílt, megnyerő; modora előzékeny. A szellem

emberei s jelesen a művészet képviselői iránt mindig különös rokonszenvvel visel-tetik s nem kevésbé tevékeny az emberi-ségi s jótékony-sági érdekek körül is. Berlinben, a szegediek segélyezésére alakult bizottság elnöke minőségében szintén sokat tett a sikerre.

Ötvennégy éves s még férfikora javában levén: pályája remélhetőleg távol van még befejezésétől s valószínű, hogy az egykoru történelemnek lesz még róla fel-jegyezni valója.

— á —

A halott, kinek sirja nincs.

Költő! égtél mint esillag, s leestél.
Ily lángnak, ha kiálszik, sincs hamva.
Sem fagyasztó éjszak, sem kies dél
Sirja nem lesz, ha lehull rohanva.
Mindazt, a mi benne elműlékony,
Főleszólja enyegő játékon
Égi szellő s a menny tiszta harmata!

Két egéd volt, egyik látta kelteid,
Látta másik hunyodt tüneményét;
Az első sugárt azon lövelted,
S itt ontád ki lelked végső fényét.
Magyarország, hol bölcsőben fekvél,
Sirodat hát követelte Erdély;
Boldog az: birt élve, — holtan légy ezé!

Eljegyzett, s mint féltékeny menyasszony,
Rejt a sirva kereső anyától.
De, mit nincs erő, mely fogva tartson:
Hol van lelked, költő! e szent láng hol?
Oh, ha sírod s benn koporsó volna,
Föltépném, hogy felkelted alóla,
S kebleinkbe gyujtsam ezt a szent tüzet!

Kikeletkor, a virágok szirmán
Illatként repül föl, költő lelke!
Majd az ifju virágot szakítván,
Illatával szerelmet lehel be.
Száll sugárként lányaink szemébe,
Szíván hűség szelided hevéré,
Mint tanítják édes, édes dalaid.

Ihletképen szállj le a homlokra,
A mely izzik szent örület lánán;
Jőjj, mint tűznyelv az apostolokra,
Honszerelmet égve magyarzván.
Jőjj galambként, s mert te nem felejtéd:
Olajággal annyi vér s verejték
Gyöngyét jőjj törlni néped arcain!

Vagy, költőnek nyughatatlan lelke,
Látogass meg szörnű zivatarban,
Mikor az ég lángokot lövelve
Sziszeg és öl ingalmatlan harcban.
Poklon rést üt villámmal a mennyég,
Bele söpri a föld felgyült szennyét,
S a tisztult világra kék szem mosolyg...

Bartók Lajos.

Kisasszony parasztruhában.

PUSKIN ELBESZÉLÉSE.

Oroszból fordította: Csopay László.

(Vége.)

Alexej nem bírta eléggé bámulni a leány gyors fölfogását. Másnap reggel már inni akart, de az írón nem engedelmekedett; azonban néhány percz letelével elég rendesen rajzolta le a betűket.

— Mily csodálatos — kiáltott Alexej — hisz a mi tanításunk sikeresebb a Lancaster tanítási módszerénél.

A harmadik lecke alkalmával Akulina már olvasni kezdte „Nataliát a bojár leányt”; olvasását megjegyzésekkel szakította félbe, melyeknek hallatára Alexej bámulat fogta el s egy lapot tele irt az ez elbeszélésből kiszedett aphorizmákkal.

Egy hét múlva levelezés támadt köztük.

Postaszekrény gyanánt egy vén tölgy oduját használták. Násznya titokban teljesítette a levél-hordó szerepét. Alexej odavitte a saját kis, de szép betűkkel irt levelét s ugyanott találta kedvesének közönséges kék papírra irt girbe-görbe sorait. Akulina szemléletmást jobban és jobban tette össze a sorokat s elméje észrevehetőleg fejlődött és művelődött.

Ezalatt a Beresztov Petrovics Iván és Muromszkij Ivánovics Grigorij közt létesült ismerkedés mind jobban erősödött és a következő körülménynél fogva csakhamar barátságossá változott. Muromszkij gyakran gondolt arra, hogy Petrovics Iván halála után az egész birtok Ivánovics Alexejre fog szállani, mi által Ivánovics Alexej a kerület leggazdagabbjai közé fog tartozni, s nem fog találni okot arra nézve, hogy Lizát feleségül ne vegye. Az öreg Beresztov pedig, ámbár jól ismerte szomszédjának bogarait, vagy, hogy az ő kifejezésével éljünk, angolos hóbort-jait, még sem tagadhatott meg tőle sok jeles tulajdonságot, pl. nagy világsmeretet. Ivánovics Grigorij közeli rokona Pronszki grófnak, ki híres és befolyásos ember; a gróf minden-esetre csak előnyre válhatik Alexejnek, Muromszkij pedig, gondolá Petrovics Iván, bizony-nyal meg fog örülni az alkalomnak, mely leányát ily előnyös házassággal kínálja meg.

Az öregek eleinte csak magukban fundálták ki ezt, végre is közölték egymással, jól meg-hányták a dolgot, összeültek, összecso-ko-lóztak, megigérték, hogy előkészítik a talajt s hogy illetékes helyeken beszélni fognak róla. Muromszkijnak csak egy furta az oldalát: miké-ppen ismertesse meg leányát Alexejnek, a kit az emlékezetes ebédig nem is látott. Ugy látszott, hogy a fiatalok nem tetszenek egymásnak, leg-alább Alexej nem ment többé Prilucsinba és Liza is mindannyiszor szobájába vonult, vala-hányszor Petrovics Iván látogatásával szeren-cseltette őket. „No — gondolta magában Iváno- vics Gregorij — ha Alexej mindennapos lesz nálam, Lizának okvetlenül jól kell szeretnie, a mint már azt a dolgot természetesen hozza magá- val. Az idő mindent megérel.”

Petrovics Iván sokkal kevesebbet nyugta- lankodott szándékának sikerén. Még az este szo- bájába hívatta fiát, szivarra gyujtott, s rövid hall- gatás után így szólt:

— Hogy van az Alexej, hogy te oly rég nem emlegeted a katonai szolgálatot? Talán már a huszár-öltöny nem gyakorol rád vonzerőt?

— Édes apácskám, — válaszolt tisztelettel- jesen Alexej, — úgy látom, ön nem akarja, hogy huszár legyek: az én kötelességem enge- delmeskedni.

— Nagyon helyesen, — válaszolt Petro- vics Iván, — látom, hogy szófogadó fiu vagy, s ez nagy vigasztalás nekem! én sem akarok té- ged elkedvetleníteni: nem kényszerítlek, hogy... rögtön... állami szolgálatba lépj, hanem előbb meg akarok házasítani.

— Kivel atyám? — kérdé bámulva Alexej.
— Muromszkij Grigorevna Elizabettával,
— válaszolt Petrovics Iván, — olyan menyasz- szony, mint annak a rendje, nemde?

— Édes apám, én nem gondolok a házasa- ságra.

— Te nem gondolsz, én helyetted is gon- doltam, sőt meg is gondoltam a dolgot.

— De te nem, atyám, nekem egyáltalában nem tetszik Muromszkij Liza.

— Később majd tetszeni fog. Összetörődök,
— megszeretitek egymást.

— Nem érzem magam képesnek arra, hogy
öt boldogul tegyem.

— Mi közöd neked az ő boldogságához?
De hát mi ez, így tiszteled te apád akaratát?
Jól van.

— A mint tetszik; én nem akarok meg- házasodni és nem is házasodom.

— Megházasodol, vagy kiátkozlak, a va- gyont pedig — az élő istenre mondom! el- adom, eltekocokolom s rád egy fillért sem hagyok. Adok három napi gondolkozási időt, addig pe- dig ne merj szemem elől kerülni.

Alexej tudta, hogy ha apja egyszer valamit fejébe vesz, azt onnét Szkotinin Tárász kifejezésé- vel élve, vasszeggel sem lehet egykerni; de Alexej apjára ütött, őt sem lehet egykönnyen vala- mire rábeszélni. Szobájába vonult s gondolkodni kezdett a szülői hatalom hatáiról, Grigorevna Elizabettáról, apjának ünnepélyes ígérteréről, hogy őt koldussá teszi, s végre Akulináról. Most látta be először, hogy halálig szerelmese belé; az a romantikus gondolat, hogy nőül vegyen egy paraszt leányt, hogy a maga szerzeményé- ből éljen, villant meg agyában, és minél többet gondolkozott ez elhatározó lépésről, annál elmé- sebbnek találta azt. Egy idő óta az erdei talál- kozások akadályozva voltak a nagy eszések miatt. Igen szép Avulinákkal, de annál örülte- bbnek tartott Alexejnek, fölfedte az őt fe- nyegető veszedelmet és felajánlotta neki kezét. Rögtön elvitte a levelet a postára, az oduba, és hazatérve egész elégedetten feküdt le ágyára.

Másnap Alexej szándékához erősen ragasz- kodva, kora reggel elment Muromszkijhoz, hogy vele nyíltan megbeszélje a dolgot. Remélte, hogy sikerülni fog felkölni az ő nagylelkűségét és a maga részére hódítani.

— Itthon van Ivánovics Grigorij? — kérdé, megállítván lovát a prilucsin kastély tornáca előtt.

— Nincsen, — válaszolt a szolga — Ivá- novics Grigorij reggel kilovagolt.

— Beh kár, — gondolta magában Alexej. — Hát Grigorevna Elizabetta?

— A kisasszony itthon van.

Alexej leugrott lováról, a lakájnak adta a kantárszárát és minden fontolgatás nélkül be- ment.

— Mindent elvégzek azonnal, — gon- dolta, a vendégszobába közeledve, — megbeszé- lem vele a dolgot.

Belépett... s majd kővé meredt! Liza... oh nem! Akulina, a kedves barna Akulina, nem szárafánban, hanem fehér reggeli pongyolában ült az ablaknál s olvasta az ő levelét; annyira el volt foglalva, hogy nem vette észre, midőn be- lépett. Alexej nem tartóztathatta magát, hogy örömeiben föl ne kiáltson. Liza megrezsent; föl- emelte fejét, föliskoltott s el akart futni. Alexej utána rohant: „Akulina, kedves Akulina!” kiáltá. Liza mindenképen szabadulni akart. „Mais laissez moi donc, Monsieur, mais êtes vous fou?” ismételtette, menekülni akarván. — „Akulina, kedves Akulina!” ismételtette Alexej csókokkal borítván kezeit. — Miss Jacksons, a ki tanuja volt a jelenetnek, nem tudta mit gondoljon. Ugyanekkor megnyílt az ajtó s Ivánovics Grigorij lépett be rajta.

— Vagy úgy, — szólt, — hát ti már min- dent rendbe hoztatok?...

Az olvasó fölment engem az események továbbfejlődésének leírásától.

Az elhagyottak.

— Bruck Lajos festménye. —

Az évenkénti műkiállítások között az első rangot foglalja el a párisi „Salon”. A mi szépet, kitűnőt franciaia, vagy legalább Franciaországban lakó művész esetje vagy vésője az év foly- tán teremtett, e tárlatra küldi s büszke rá, ha művét kiállítandónak ítélik. Mert a műbírálok szigorúan örködnek a „Salon” jó híre fölött s óvakodnak olyat fölvenni, a mi sejtésebbnek látszik s a mi a kiállítás színvonalát alább szál-

líthatná. Azért a festő, bármi híres legyen, soha se mulasztja el képerőlni tudatni, hogy a „Salon”-ban kiállítva volt. Már ez maga ajánlat, s bizo- nyítéka annak, hogy csakugyan művészeti termék. A képzőművészetek nagy bazárja e „Salon”, mely által az igazi tehetségnek alkalom nyílik feltün- nie, művészi nevét kiküzdenie, munkásságának méltánylatot, műveinek keletet szereznie. Munká- csey Mihály újabb művei majd mindegyikének a „Salon”-ból kelt világhire.

A „Salon” idei kiállításán egy szép kép vonja magára a nézők figyelmét. Egyszerű s egyszerűségében meghatározó jelzetet ábrázol. A francia lap, mely rajzát közli, a következőképp ír felőle:

„Hárman vannak: egy kis fiu és két leányka, kik közül a nagyobb karján viszi a kisebbet. Három szegény árva, se hajlékuk, se kenyérük. Idegen emberek küszöbét kell látogatniok, hogy azon belül könyörülő szívet keressenek. Ruhá- jok, sápadt, szenvedő arcuk némán hirdeti, hogy szerencsétlenek s félénk tekintetök, hogy szánakozásért esenek. A kis fiu sóvár pillantást vet az ajtó mellett padon párolgó tátra.

Az egész család a belépők felé fordítja te- kintetét. A nagyanya fölkel s botjára támasz- kodva, reszkető szavával kérdi, honnan jönnek? Azt, hogy mit akarnak nem kérdezi, hiszen csak rájuk k. l. nézni s megvan a felelet. Az anya szá- nakozó arcczal nézi, talán eszébe jutott: „Nagy Isten, ha az én gyermekeim is ily árvaságra jut- nának!” A legkisebb gyermek csodálkozva nézi felőladt a belépőket, míg a legnagyobb leányka kezében már ott a kenyér, hogy megossza velök. Csak a középső fiu látszik elmélyedve írásába.

A hol a szív megérti a panaszt, ott a pa- nasz nem esik hiába. Az elhagyott árva ma estére kapnak anyát, a ki gondoskodik róluk. Hol- nap? — az isten, a ki gondoskodik az ég ma- darairól, ezeket is megszánja talán.

E megható jelenet ritka nemes egyszerűséggel, erőszakolatlan esettel van festve. Az alakok kiemelkednek a háttérből s az arczokról leolvas- ható, mit gondol mindenki. A háttér sötét, — fekete és szürke. Lehetetlen első pillanatra mind- járt föl nem ismerni, hogy e kép a „Siralom- ház” és „Milton” genialis festőjének iskolájából került.

S valóban úgy van. Festője, Bruck Lajos hazánkfa, egyik legkitűnőbb tanítványa Mun- kácsynak. A „Salon”-ban nem ez az első műve s a Vasárnapi Ujság olvasói egy előbb közölt képe után már jól ismerhetik.

A fiatal tanítvány esete — írja egy fran- zia bíráló, — még nem oly biztos, nem oly szil- lárd a tónusokban és árnyalásban, nem oly finom és átlátszó, mint mesteréé; de a compositióban ép oly szerencsés s vele annyira egy nyomon járó, hogy elég a képre rátekinünk, hogy föl- ismerjük benne a mester szellemét.

Dr. Machik Béla.

(1839—1879.)

A férfiu, kinek arczképét olvasóinknak itt bemutatjuk: a még fiatal s már is anyji jelesét vesztett kolozsvári egyetem egyik disze előbb, legújabb vesztésege ma; egykor a boldogtalan Sarolta mexikói császárné házi orvosa, s arány- lag fiatal kora daczára már a tudományos világ- ban nevet szerettek egyike, a f. é. július hó 13-án elhunyt dr. Machik Béla.

Machik Béla 1839. aug. 7-én született Zággrában, hol ma is élő atyja akkor a kir. aka- démián a magyar nyelv és irodalom tanára és könyvvizsgáló volt, mint ilyen hazafias küzdel- met folytatva az illyrizmus magyarellenes tö- rekvéseivel.

Orvosi tanulmányait a pesti és bécsi egye- temeken végezte, s már orvosnövendék korában magára vonta a figyelmet az inszövetről irt érte- kedése által, mely a bécsi cs. kir. tudományos akadémiá évkönyveiben látott világot, majd mint társai között legkitűnőbb diagnosta tűn- tetett ki e Domján-Poor-féle jutalommal.

1863-ban orvostudorri avatvatván, tanul- mányozás végett a pesti orvosi kor által a Schordán-féle ösztöndíjjal külföldre küldetett s a bécsi egyetem híres tanárain kívül Ber-

linben Frerichset, Traubet és Virchowot hall- gatta oly eredménnyel, hogy e nagy tekintélyek a leghizelgőbb bizonyítványokkal látták el, de különösen Oppolzer 1864-ben a következőket írta róla: „Határozottan várhatni, hogy lanka- datlan törekvéssel párosult kitűnő leendője által a tudomány hivatott képviselője legyen.”

Ugyancsak Bécsben az orvosi tudomány legifjabb ágával, az elmeorvósággal ismerke- dett meg az országos tébolydában, hova másod- orvossá nevezett ki.

Itt háromnegyed évig működött, 1865 és 1866-ban a pesti Rókus kórházban volt alkal- mazva. Ekkor tartá a tüdő- és szívhajokról magán előadásait, melyekben a tudomány leg- újabb vívmányait értékesítve, nem csak nagy- számú orvosnövendékeket, hanem több orvos- tudort is számlálhatott hallgatói közé, egyszer- smind így a kórházban, mint azon kívül, orvosi körökben feltűnést okozó gyógyításokkal vonta magára a figyelmet.

1866 közepén a kholera kiütvén, a katonai kórházban alkalmazott mint főorvos, s kiváló fáradozásaiért a koronás arany érdem- kereszttel tüntette ki.

A járvány Pesten megszűnván, Trencsen- megye vágbesztercei járásába sietett, mint főor- vos a járvány ellen működendő; mi majdnem vég- zetes lett reá, a mennyiben maga is kholerába esett.

Az 1866/7-ik tanévben mint tanársegéd mű- ködött a pesti belgyógyászati kórodán s mint ilyen hivatott meg, fényes föltételek mellett, a bécsi tébolydai igazgatóság ajánlatára, melynek az ő kitűnő képességeit megismerni alkalma nyílt, a szerencsétlen Sarolta császárné mellé orvosul Miramaréba.

Miksa császár sorsa a legtávolabb állókat is őszinte részvétre gerjeszté, még inkább tetézte e részvétet a fenkölt szellemű Sarolta császárné szomorú állapota; mennyivel mélyebben kellett e tragikus esetnek a közel állókra hatnia! — Machik írásai közt megvannak az aggodalommal teljes levelek a gyászos vegeket ért császárné anyja és testvérei főudvarmestereitől, melyekben töle véle- ményt kérnek: lehetne-e a szegény császárnának irni, jótékonyan hatnának-e reá a karácsonyi aján- dékok, s a gyöngéd figyelem egyéb jelei? stb. Szóval anyai és testvéri szeretet gondossága örködött a szerencsétlen Sarolta fölött, s kép- zelhetni, hogy a legnagyobb gonddal történt az orvos megválasztása úgy a mi uralkodócsalá- dunk, mint a belga udvár részéről.

A császárné állapota látszólag nem volt reménytelen; történelem, politikai, tudományok s kedvelt művészete, a festészet, képezték a gyö- nyörű Miramarében foglalkozása tárgyait, lelke- sedve és értelmesen beszélt rólok, különösen Tocqueville volt kedvencz írója; külseje, testi állapota semmi különös bajt nem árult el, csak midőn a népek boldogítása, a királyok köteles- ségei, szeretett férje tervei kerültek szóba, akkor tüntek fel a komor felhők, melyek a boldogtalan császárné szellemének fényes eglórtiták.

E részben kedvező jelek daczára is, Machik kezdetől fogva kételkedt a baj gyógyítható- voltában s rövid idejű ott tartózkodása után, Bulkens, a nagytekinélyű elmeorvóság ellen- nében, határozottan kimondá a beteg gyógyít- hatlanságát, mit az azóta lefolyt 10 év sajnosan igazolt.

Működésének sikert nem jósolhatva s benső hivatása szózattát követve, mely őt a tanári pálya felé vonta, elbocsátását kérte fényes állásából, mit a belga királytól — legfelsőbb elismerése jeléül a belga Lipót-rendőll kitüntette — meg is nyert, és Bécsbe jött, hogy ő felségének, vala- mint Károly Lajos főhercegnek, személyesen tegyen jelentést a szerencsétlen rokonról. Ez

alkalommal a legmagasabb megelégedés jeléül a felség által a Ferencz József-rendet nyerte.

A szerencsétlen császárné nem örömet bocsátá el orvosát s emlékül szeretett férjének allegorikus fényképét adta neki, melyen a császár tengerész ruhában áll egy sülydő hajó orrán; a hullámok már-már összecsapnak, alig látszik ki a hajóból valami, de a császár nyugodtan, egymásra kulcsolt karokkal, zászlót tartva magasra, várja a halált.

E kép eredetijét a flandriai gróf, Sarolta fivére festette, s az fényírással sokszorosított.

Machikot tudományszomja Berlinbe vivé, hol Virchow, Griesinger, Frerichs, Graefe és Du Bois-Reymond hallgatása és intézeteikben való dolgozás által kívánta belgyógyászati tudásának a legszélesebb és egyszersmind a legbiztosabb, az exact természettani alapot megadni.

A nagy tudós, Du Bois-Reymond intézetében keletkezett eszméje, mely élte végeig foglalkodtatá, de melyet belgyógyászati nagy elfoglaltatása miatt annyira ki nem dolgozhatott, hogy vele a tudós világ előtt föléphetett volna, abban áll, hogy a szervi villamos áramok biztos

Dr. MACHIK BÉLA (+ 1879. JULIUS 13.)

kimutatása által az emberi testben a kórok megállapításának új aeráját derítse föl.

1869-ben tanszéket kapott a kolozsvári orvossebészeti akadémián.

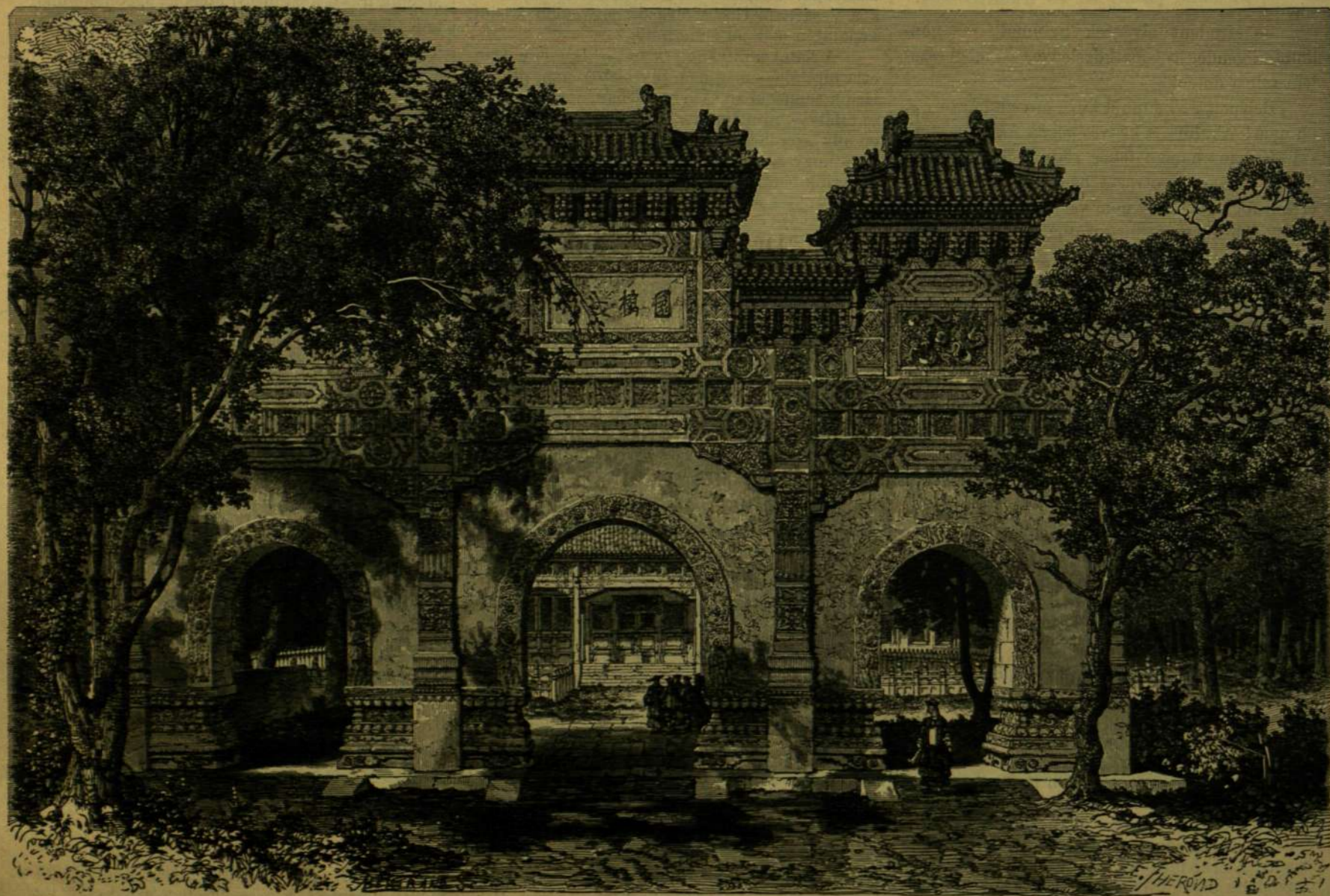
Tíz évig működött Kolozsvárt, mint tanár és orvos, 1872-től fogva kizárólag mint a belgyógyászat nyilvános rendes tanára, az ekkor föllállított egyetem orvosi karában. Hogy milyen eredménnyel, mutatják a kóródjáról kiadott jelentések, s a bizalom, melylyel tanártársai által 1874-ben az egyetem rektorává választatott, s a közbecsülés, melyet mindazon körökben kivivott, a hol ismerték.

Tanítványainak jutott a szerenese, hogy alapos tudománya gyümölcseiben részesüljenek. A mit irodalmilag elmulasztott, jobban mondva elhalasztott, — hisz 40 éves korában hunyt el — t. i. hogy ismereteit a tudományos irodalomban érvényesítse, azt pótolni igyekezett előadásiban, melyek, a kolozsvári szerényebb tananyag mellett is, kitűnőek voltak s iránta hallgatóiban a legnagyobb tiszteletet kellették.

1874 tavaszán veszélyes tüdőlob támadta meg, melyből fölkelve pihenés s a visszamaradt

AZ ELHAGYOTTAK. — BRUCK LAJOS FESTMÉNYE.

KÉPEK CHINÁBÓL. — CONFUCIUS TEMPLOMA PEKINGBEN.

baj gyökeres orvoslása helyett, az előbbi hévvel kezdett hivatása gyakorlásához. Tüdőbaja mindinkább elhatalmasodott, s a ki épen e bajban oly sok, más tekintélyek által is föladdott beteg életét menté meg, s épen a tüdőbajok fölött tartott előadásai által aratta mint még egészen fiatal orvos első babérait, szintén ennek esett áldozatul.

A múlt év őszén szeretett nejével, b. Bornemissza Zsuzsannával Olaszország enyhe ege alá menekedett; de Arco és Mentone nem adhaták többé vissza egészségét, sőt Kolozsvárra többé vissza sem térhetett, mert május hó közepén, Olaszországból visszajövet, baja Budapesten, éltés öreg atyjánál végleg az ágyhoz szegész s itt július hó 13-án elhunyt.

Kiváló sikerei, melyeket mint orvos elért, az okulás, melyet előadásai a tanári székről, lakadatlan buvárlatai dolgozószobájából terjesztettek, kiegészítéseket nyertek az emberbaráti nemesség érdekében, mely többi kiváló tehetségei mellett szellemének fő ékessége vala. Orvos volt e szó valódi értelmében; mint Európa legelső orvosi korifeusainak tanítványa, szakmája magaslátán állva, tudományát oly szerencsével tudta alkalmazni, mint csak kevesen e hazában; de e mellett ember is volt, ki betegai testi-lelki bajai iránt részvétet tudott érezni s esetét nem pusztán szak- és üzletszerűleg, hanem mint a szenvedő emberiség hivatott barátja fogta föl.

Betegein kívül tanári hivatásának élt egészen; a társas élettől elzárkózva, a nyilvános szereplést szerényen kerülve, korán véget ért életét, mondhatni, a tudomány remeteségében élte le.

A sok szenvedő, kiken segített, tanítványai, kik tisztelték és szerették, s a sok szűkölködő, kiknek nyomorát enyhítette, áldani fogják emléket, a kolozsvári egyetem pedig kiváló díszét veszté benne, a kit méltó utóddal helyettesíteni nem könnyű feladat leend.

— a.

Ázsia északi csucsának körülhajózása.

Az északi sarkvidék kutatásán már számtalan expedíció fáradozott. Jelentékeny vívmányokat köszönhetnek e vállalatoknak; de a leggyakorlatibb haszonnál járó felfedezés mégis a legutóbbi svéd expedícióé, mely korszakot alkot az északi sarkvidék történetében. Az ó-világ legészakibb csucsát, az oroszok Polüniját a sziberiai Jeges-tengerben, napjainkig hajóval hozzáférhetlennek tartották. Azt hitték, hogy a jég itt állandóan borítja a tengert, s hogy a folytonos jégmezőben csak egy kis hézagot, egy kis nyílást lehet a Polünia. Ázsia legészakibb csucsának kutatására azelőtt csak szárazon tettek kirándulásokat, a hajóval való közlekedést lehetetlennek tartották. E tévhitnek megdöntésére vállalkozott Nordenskiöld svéd tanár, ki e nehéz feladatának megoldhatása céljából hosszas tanulmányokat és több kirándulást tett a nevezett vidék felé. Ázsiának legészakibb része nagy folyókban gazdag. A sziberiai Jeges-tengerbe szakad, nyugattól kezdve a számítás: az Obi, Jenisszej, Piaszina, Chatanga, Anabara, Olenek, Lena, Indigirka, Kolyma és több más kisebb folyó. Ezeknek áramlatai Sziberia mély nyarai által többé-kevésbé melegített víztömeget visznek a Jeges-tengerbe s azt az évről legalább egy bizonyos szakában szabadú teszik a jégtől. Nordenskiöld tanár helyesen okoskodott, midőn arra a gondolatra jutott, hogy e nagy folyók áramlatainak befolyással kell lenni a Jeges-tengerre. Tervét, hogy az azelőtt hajókkal még sohasem szeldelt részt a Jeges-tengernek Ázsia legészakibb csucsá körül körülhajózza, kivihetetlennek tartották és nem igen bízták vállalatának sikerében. De ez őt nem rettentette vissza. Előbb kisebb utakat tett az Obi és Jenisszej torkolatáig, melyeknek eredménye az lett, hogy megnyitotta

a közlekedést tengeren Európa és északi Sziberia között. Ez a tengeri út jövőben nagy fontosságú lesz egy kereskedelmi, mint tudományos tekintetben.

A Jenisszej torkolatának keleti részén egy pompás kikötőt talált Nordenskiöld az 1875-iki expedíció alkalmával s azt Dickson névnek nevezte, megörökítvén nevét annak a bőkezű svédnek, ki az expedíció költségeit fedezte. 1876-ban Nordenskiöld egy második utat is tett a Jenisszej torkolatához, megmutatván ezzel, hogy a tengeri közlekedés bizonyos időszakban minden évben lehetséges. Ez az időszak július, augusztus és szeptember havának bizonyult.

Ázsia legészakibb csucsá Cseljuszkin nevével, azét az orosz felfedezőét, ki 1742-ben száznál tett ide expedíciót. A föld felsziget alakjában nyulik a Jeges-tengerbe; és Taimir felszigetnek nevezetik. Pliniusnál a felsziget legészakibb csucsá Promontorium Tabin név alatt fordul elő. Nordenskiöld tanár ennek a felszigetnek körülhajózását tette feladatává, úgy tervezvén utját, hogy a Cseljuszkin-fok megkerülése után a Behring-szoroson át Japánba hajózik. Az expedíciónak minden mérőföldnyi útja a Jenisszej folyón túl, egy-egy lépés földgolyónk közelebbi megismerésére. Ezen teljesen ismeretlen vidék kikutatása sokkal nagyobb haszonnal lesz összekötte, mint az eddigi sarkvidéki kutatások és felfedezések. Nordenskiöld tanár expedíciójának költségeit most is Dickson fedezte legnagyobb részt; ő adott e célra 12,000 angol fontot, mely öszszegét a svéd király, a svéd kormány és Sziberia-ko, sziberiai gazdag birtokos egészítették ki 20,000 angol fontra. Dickson vásárolta a Vega gőzöst, mely Gottenburgból 1878. július 4-én indult fölfedező útjára. Az expedíció vezetője Nordenskiöld tanár, a hajó parancsnoka Palander hadnagy, ki Nordenskiölddel 1872—73-ban részt vett a spitzbergai expedícióban. Az expedíció tagjai: dr. Kjellmann fővész, dr. Stuxberg zoolog, kik már két expedícióban vettek részt Nordenskiölddel, Almqvist, Hovgaard dán tengerész hadnagy, Brusewitz svéd tengerész hadnagy, Bova olasz tengerész hadnagy, Nordqvist hadnagy, finn geolog. A hajó legénysége áll 18 hajóból, kiket az önkénytelen jelentkezett 200 ember közül választottak; van az expedíciónak azonkívül három vadász.

A Vega gőzöst a Lena folyóig Lena nevű 100 tonnás gőzös kísérte, ez Sziberiakof tulajdona, kapitánya Johannesen. Az utazás alatt a Lena a Vegának kisegítőjeként szerepelt. A Jenisszej folyó torkolatáig Fraser nevű gőzös és az Eapress nevű vitorlás hajó is csatlakoztak az expedícióhoz. A két utóbbi hajó többféle árucikket szállított. A Vega július 28-án látta Novaja-Zemlya (Új-Föld) szigetét és a Pet-szoros (hibásan Jugor-szoros) torkolatában fekvő Chabarovo nevű szamojed falunál vetett horgonyt. Ez a Kaziai tenger bejárata előtt van. Itt bevárta a Vega a Lenát, mely július 31-én szintén megérkezett. A Fraser és Express már 20-ika óta horgonyoztak ott. Itt a tudósok, mindenki a maga szempontjából, kikutatták a vidéket, és érdekes tapasztalatokkal és gyűjteményekkel megterakodva tértek a hajóra. Augusztus elején az expedíció a Kariai tengerbe hajózott, mely teljesen ment volt a jégtől, később nagyon apró, inkább zajlásnak nevezhető jéggel találkoztak, mely azonban semmi akadályul sem volt utójokban. Augusztus 6-án mind a négy hajó szerencsésen érkezett a Dickson révbe, a Jenisszej torkolatába, honnan a Fraser és Express a Jenisszej folyóra hajóztak, a Vega és Lena pedig neki ment aug. 10-én a kalandos utnak, a Cseljuszkin fok körülhajózására. Érintve a kis Kameni szigeteket, itt megint találkoztak zajlással, de az rögtön elolvadt hajójukon. 14-ikén a Taimir sziget mellett vetettek horgonyt, hol 18-ikáig maradtak, minden irányban tudományos kutatásokat és észleleteket tén. A mezők itt sűrűn vannak borítva mohval és moszatokkal és a révszarvasoknak is sokkal jobb legelőjük van, mint a Spitzbergában; habár itt sokkal kisebb számuak és vadabbak a révszarvasok, mint amott. Johannesen azt hiszi, hogy ennek oka az itt nagy tömegben található farkasokban keresendő. 19. és 20-ikán elérték a Cseljuszkin fokot. Itt egy biztos öbölben horgonyt vetettek s egy napig időztek, mialatt meghatározták csillagászatiilag a foknak fekvését. A tudósok azalatt kutattak, észleltek és élvették a nagyfontosságú felfedezésnek örömét.

A Cseljuszkin csucs magas fokban végződik s azon öböl által, melyben horgonyoztak, két részre van osztva. A felszigetnek 1000 láb magas hegyeket láttak, melyek majdnem csuszok és nincsenek hóval borítva. Az állatország igen gazdag. Innen 21-én elindulva délkeleti irányban folytatták utjukat, s pár napi út után, mialatt foszladozó jéggel találkoztak, Preobraszenszki szigetet látták s innen déli irányban hajóztak. Kigazították a térképek hibáit, melyek több mint 200 földrajzi mérőföldnyi földterület mutatnak ott, hol csupán tengerrel találkoztak. Augusztus 23-ikától kezdve a tenger tisztán találták, minden jég nélkül. 27-én elérték a Lena torkolatát s itt horgonyt vetettek. A Lena gőzös megoldván feladatát, a Lena folyón fölfelé haladt Jakutskba, honnan táviratilag tudatták a sikeres eredményt Svédországgal és Angliával.

Nordenskiöld a Vega gőzösn tovább folytatta utját, azzal a szándékkal, hogy a Behring szoroson át Japánba hajózzék. Ez azonban nem sikerült neki; csak nem régen kaptunk hírt Sziberia-ból, hogy a Vega jég közé került 40 mérőföldnyire Iszkajtól. Kelet-Sziberiaiban azonnal expedíciót szerveztek, hogy a Vegát vagy legalább annak személyzetét megmentésük veszélyes helyzetéből. Attól tartanak azonban, hogy a segítség későn érkezett. A Csöndes-oczeán hajórajából is indult egy hajó a Behring szoroson át az expedíció megmentésére; de mindeddig semmi hír sem jött a derék fölfedező helyzetéről. A tudós világ nagy érdeklődéssel várja a merész vállalat szerencsés végrehajtóinak sorsáról szóló híreket. Ha ott veszték, életükkel oldották meg e megoldhatatlannak hitt feladatot, mely a tudományban nem kisebb fontosságú, mint Stanleynek a „sötét földség“ át (trough the dark continent) tett nagyszerű felfedezése. Ó-világunk legészakibb csucsá most már nem talány többé a földrajzi tudományban. Megfejtése a Nordenskiöld és Vega nevéhez van kötvé.

E. B.

Képek Chinából.

V.

Vallásos élet Chinában. — Confucius temploma Pekingben. — Bonzok és zárdái élel.

A vallásnak Chinában sokkal csekélyebb hatása van a nép társadalmi s politikai életére, mint a többi keleti népeknél. A chinai alapjellemlvonása a számítás. Valódi szenvedélyvel csak a gazdaságot keresi, a szellemi dolgokkal úgy szolván csak üres óráiban foglalkozik. A missionáriusok fáradozásait, különösen az előkelőbb, körökben egészen közönyt nyel fogadják. Hogy ezen előkelő körök scepticismusa mennyire terjed, tanúsítja az az adat is, hogy 1861-ben, midőn a császári ház egyik tagja elhunyt, a temetési szertartások nagyobb pompával megülsé végett minden e nagy birodalomban létező egyház főpapjai tényleg szerepeltek, köztük a mohamedánok, zsidók s keresztények is.

Ez utóbb említették azonban a mennyei birodalomban mindeddig csekély számmal vannak képviselve. A három fővallás: Laotse, Confucius és Fő vagy a budhisták vallása s az utóbbiak a legelterjedtebbek. A mohamedánok Luan-Hoa-fon, a keresztények a tengerpartokon s a zsidók Ho-nan tartományokban vannak leginkább elterjedve.

Laotse és Confucius, a két híres kínai vallásalapító, csaknem egy korban élt, mint egy kétezre négyszáz évvel ezelőtt. A két vallás dogmái ugyanazok, de Laotse híví a jó s gonosz szellemek létezését is hirdetik s a babonás nép ennek következtében tömörked szörnnyel népesítette be a templomokat. Confucius sokkal ridegebb, csaknem tisztán értelmi vallást tanított. Az ő istene tulajdonképp csak a természet örök erkölcsi rendje, s erkölcostana a nagy mindenség összhangja. Egyházi szertartásai igen egyszerűek, tanai a fini szerszet, az emberiség és önzéstelenség dogmái. A nagy férfi most holta után (474. K. e.) harmadfélszer évvel csaknem szent gyanánt tiszteltetik, alig van oly város, hol ne volna egy tiszteletére emelt templom, az akadémiákban, pagodákban és iskolákban látható szobra, s fennmaradt iratai mindenütt nagy gondal magyarázzák.

* Lásd „V. U.“ 4., 5. és 7. számait.

Confucius főtemploma Pekingben a város északi részén fekszik, a templom benseje tágas és pusztá, falain s tetőjén a bölcs tanainak főbb pontjai vannak följegyezve. Azon helyen, hol a keresztény templomokban az oltár áll, a vallásalapító magas szobra emelkedik e felirattal: „A kiváló szent mesternek Confuciusnak“. Oldalt külön edényekben és szekrényekben reá vonatkozó ereklyék s a megszentelt rizs és gyümölcsök láthatók. A templom külseje, mint képünk is mutatja, a chinaiak képzeletűs építkezéseihez képest egyszerű s csak nagy méretei által tűnik ki a többiek között.

A buddhizmus, a chinaiak harmadik nagy vallása, tudvalevőleg Indiából ered s innen terjedt el a Himalaya északi részében, körülbelül a mi időszámításunk első századában. A chinaiak, a Buddha név módosításával Fő vallásának nevezik el. A birodalom tatárok által lakott részében azonban 1400 körül e vallásban forradalom állott be, Csong-Kaba nevű próféta a régi szertartások helyére újakat léptetett életbe, melyek meglepő hasonlatossággal bírnak a római katolikus egyház szertartásaival. E reformált hit gyorsan elterjedt a Himalaya-hegy körül, az orosz határon s a nagy kőfal mellett levő tartományokban, míg

IMÁDKOZÓ CHINAI BONZ.

China benső része, Japán s Indo-China a régi szertartáshoz ragaszkodott. A reformált hit papjait lámáknak nevezik s ezek sárga sapkát és öltönyt viselnek, míg a régi szertartás hívei, a bonzok veres sapkát és szürke ruhát hordanak. Ez előbb egymással élénk versengésben állott két feleket jelent meg teljes egyetértésben van s egy család tagjainak tekintik egymást, habár külön templomaik is vannak.

A bonzok tekintélye a chinaiak előtt sokkal csekélyebb, mint a lámáké Tibetben s Tatárországban. A leghíresebb zárdák ma már hanyatlásnak indultak s a folyton terjedő hitelenség következtében előre lehet látni, hogy régi fényök nem egyhamar fog visszatérni. Az év némely szakában ugyan a templomokban és zárdák körül igen sok egyén jelenik meg, azonban inkább kíváncsiságból. A bonzok egy része ma már nem is él a zárdákban, hanem az egyes községekben, ugy a hód tud. Sokszor az egyszerű hajlányirást s szerzetes öltönyt fölvetélés is elengedőnek tartják a bonzok, hogy őket szerzeteseknek tekintsék. A nőknél (mert ilyenek is vannak) már sokkal szigorubb meg a dolgot. Ezek kivétel nélkül zárdákban laknak s bizonyos fokig, chinai fölfogás szerint, polgári halálban szenvednek. Nem lehet meglátogatni szülőiket, maguknál tartani elődeik hamvait s áldozni azoknak. Másrésről azonban nyilvános előadások alkalmával ez apácák, legálább a mi fogalmaink szerint, igen világiasan viselik magukat. A bonzok között nincs szigorú hierarchikus fokozat, de azért testületileg gyak-

ran működnek együtt s nem egy forradalmat csináltak már eddig is, s a testületi érzék már azért igen nagy náluk, mert egy részük, különösen China tulnépes tartományaiban, ugy lesz szerzetesé, hogy gyermekkorukban megvásárolják szülőiktől s azonnal a zárdában nevelik föl őket.

A zárdák rendszeres egész csoport épületből állanak, melyek között templomok, kioszkok és kertek léteznek, a különböző épületekben néha egy csoportban ötszázan is laknak, kik közös vallásos gyakorlatokra csak igen ritkán gyűlnek össze. Mindig akad köztük néhány fanatikus egyén, kik a közönség előtt különböző önkínzási gyakorlatokat végeznek, mások ellenben, mint képünk is mutatja, diszöltvényekben imádkoznak a templomok szent helyei előtt. Életmódjuk s szertartásaik a legpontosabbban meg vannak határozva s attól nem is igen térnek el, midőn — a nagy közönség látja.

Egészben véve azonban, mint fentebb is mondtuk, a vallásos élet a számító chinai néppel igen csekély szerepet játszik s ennek következtében a bonzok állása sem oly jelentékeny, mint a mi papjainké.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

VERNE GYULA REGÉNYE.

HUSZADIK FEJEZET.

A san-franciskói tőzsde.

A san-franciskói börze, a világ ipar- és kereskedelmi gyüpontjainak egyik legelőkelőbbé, sajátosága kozmopolita jelleggel bír. Kalifornia fővárosának különös földrajzi helyzete okozza, hogy tőzsde-épületének vörös-márvány oszlopos csarnokában a világ minden égaljának s nemzetiségének a képviselői találkoznak. A szőke hajú, csontos s magas termetű angolzász, a bágyadtabb arcszínű s finomabb alkatu keltával érintkezik; a néger a finnel és a hinduval áll szemben s a polynéziai bámulva néz a grönlandira. A rézsutos szemű kínai, gondosan fésült hajával, versenyez, mikép szedhesse rá régi ellenségét a japánit. Minden nyelv, minden tájbeszéd összevegyül s egy kitagolhatatlan morajos zugása keveredik itt a nap üzleti óráiban.

Az októberi 12-diki üzleti nap megnyitakor e tőzsde nem mutatott semmi rendkívüli képet. Olyan volt mint mindennap. Tizenegy óra felé megjelentek a szokott üzerek és alkuszok csoportjai, komolyan vagy élénken, csöndesen vagy zajosan, kiki a maga egyénisége szerint, kezét szorították vagy megkönyökölték egymást, kinek a hogy jött, s miután a pálinkás bódében bevették a reggeli porciójukat, munkához láttak. Kinyitogatták a csarnokban és folyosókon neveikre jegyzett s kibérelt levél-szekrényeket s szórakozottan végigfutották a vett tudósításokat.

A tömeg észrevétlenül nőttön nőtt, s megalkult a nap első árfolyama. A csoportok, érdekeik szerint külön-külön tömbökbé oszlottak. Távirati sürgönyök záporosít vagy hóésés módjára kezdetek szállingózni a világ minden tájáról. Alig mult Perez, hogy egy-egy új távirati tudósítás, kék papírszalagon, se szegszettett volna ki az erre rendelt hirdetési táblákon.

A sűrűség egyre növekedett, s a déli órában tetőpontját érte el; alkuszok és üzerek jöttek-mentek, sugtak-bugtak, szaladgáltak s rohantak ki s be; táviratokat adtak fel s vettek át. Mindenik kezében kis jegyzőkönyvecske, a melybe irt vagy egyes lapokat kiszakított s jegyzeteket csinált és adott tovább.

Egy óra felé egy váratlan, hallatlan, képzeltetlen hírt kezdettek sugdosni előbb, majd egyre hangosabban adni tovább. A Far-westi (szélső-nyugati) banktól jött a hír, melytől egyszerűen paff lett az egész börze. Mint a villám terjedt; mindenki tovább adta, holott senki sem hitte.

— Mily rossz tréfa! — mondá egy rész. — Merő fogás! Ki akar ránk kötni ily ostoba hazugságot?

— No, no, — mondá a másik fél — haraszt nem zörög szél nélkül.

— Olyan vállalat megbukhatnék?

— Minden vállalat megbukhatik.

— De uram, magok az ingatlanok s a fölszerelés még nyolczvan millió dollárt.

— Nem is említve az anyagkészletet és az öntvényeket!

— Azt mondtam én is. S fogadok, át is veszem bármely perczben és realizálok nyolczvan millió dollár értékben.

— De hát hogy magyarázza meg ön a fizetések megszüntetését?

— Sehogy, egyszerűen nem hiszem.

— Mintha bizony ilyesmi a szilárdabb házzakkal is meg nem történt volna már!

— Ugyde Stahlstadt nem „ház“, hanem egész város. Végre is lehetetlen; mert lehetetlen, hogy ne alakuljon társaság, mely az üzletet azonnal átvegye s azonnal megkezde a fizetést.

— De hát Schultze ur mért nem alakította meg a társaságot, mielőtt beadta volna a kulcsot?

— Épen azért képtelenség! Álhír, bizonyosan. Meg vagyok győződve, hogy csak Nash-ék röpitették a világba, hogy a magok acélgymányaiknak hausse-ot csináljanak.

— Azt sem álhír! Schultze ur nem csak megbukott — hanem meg is szökött.

— Ki mondja azt?

— Az e perczben érkezett sürgöny; menjen s olvassa.

Óriási néptömeg tódult a távirati sürgönyök hirdető táblájához. Ime a legutóbbi kék papír-szelet, mely rá volt ragasztva:

„New-York, 12 óra 10 percz, Central-Bank. Stahlstadti gyűzület. Fizetések fölfüggesztve. Eddig tudva levő passiva: negyvenkét millió dollár. Schultze eltűnt.“

Lehetetlen volt kétkedni még tovább. Az ellenmondók elhallgattak; le voltak forrázva.

Két óraker megjött a másodsorban utána rántott házak s üzletek névsora is. A new-yorki bányabank vesztett legtöbbet; a chicagói „Westerley és Fia“-ház hét millió dollárig volt érdekelve; a buffalói Milwankee-ház öt millióig; a san-franciskói iparbank másfél millióig. A harmadsorban berántott apró cégek egész raja még ezután következett.

Az ellenhatás ép oly rohamosan mutatkozott, a mint a váratlan bukás híre terjedt. A san-franciskói piac, reggel még oly nehézkes és lomha, egyszerre megelénkült. Perczről-perczre emelkedtek az acél-gyári üzletek papirjai s szintugy a közbányapapírok; az Egyesült-Államok valamennyi öntődéje egyszerre fölugrott; föl a frankvárosi földek és telkek ára is, mely a minap, az ostrom hírére, csaknem zeróra esett volt, most 180 dollárra szökött egy hold után, és pedig adva!

A hírlapárusok bődét azzap este hallatlan néptömeg ostromolta. De sem a „Herald“, sem a „Tribune“, s az „Alta“ csak ugy mint a „Guardian“ és a „Visszhang“ sem inkább mint a „Globe“, nem tudott többet, mint a mit mindenki tudott. Egyik egy, másik más lére eresztette föl ugyanazt a tényt, hogy egy nyolcz millióra szóló utalvány, elfogadva Schultze ur által, s Jackson, Elder et Co. által girálva, az acéllírály bankárjai (Strauss et Co.) által New-Yorkban visszautasított, mint olyan, melyet a Schultze ur hitelen nem fedez, s mely iránt hozzá távirati kérdést intéztek, de választ töle nem kaptak. S mikor levelezőkönyveikbe pillantottak, meglepetéssel vették észre, hogy tizenhárom nap óta Stahlstadtból egyetlen levélök vagy ér-

ték-küldeményök sem érkeztek, míg ellenben a Schultze ur által pénztárakra utalt váltók és fizetési meghagyások oly roppant tömegre szaporodtak, hogy tovább nem fizethettek helyette. Négy napig egymást kergették a távirati tudakozások és feleletek a new-yorki bankház és Stahlstadtközött; végre megjött a döntő tudósítás, hogy Schultze ur szeptember 17-ike óta el van tűnve; senki sem tud róla; semmi utasítást vagy rendelkezést nem hagyott hátra. Ezentul már nem lehetett titokban tartani a dolgot. A hitelezők megrohanták a bankot. S október 12-keig negyvenhét millió dollár követelés jelentetett be.

Ennyit irtak az október 12-ki esti lapok San-Franciskóban. Önként értetik, hogy más napra mindenik részletes és hiteles fölvilágosításokat ígért olvasóinak.

Csakugyan mindenik el is küldötte „saját tudósítóját“ egyenesen Stahlstadtbá. Másnapeste az aczélskirály városát valóságos ostrom alá fogták a hírlaptudósítók; mindenik készen tartotta jegyzőkönyvét s hegyezte a plajbászt. De az áradat mint gyenge hullám tört meg Aczélváros bástyáin s kapuin. A körfalak őrzete teljes épségében volt tartva s ép oly nehéz, sőt lehetetlen volt a belépés, mint azelőtt bármikor.

Csak annyit tudtak meg, hogy a munkások sem tudnak semmit. Osztályfőnökeik csak azt jelentették ki „felsőbb parancsra“ — hogy az osztálypénztárakban elfogyott a készlet, a központi bástyától további rendelet nem érkezett s következőleg, a jövő szombattól kezdve „ellenparancsig“ a munkát beszüntetik.

Mind ez nem hogy tisztázta volna, még zavarosabbá tette a helyzetet. — Hogy Schultze ur majdnem egy hónap óta el van tűnve: azon senki sem kétkedhetett. De eltűnése okát s a pénznyodalom terjedelmét és következményeit senki sem tudta. Még tartotta magát a kedélyekben a homályos sejtélem, hogy a rejtélyes egyéniség a jövő perczben újra megjelen s mindent rendbe hoz.

A gyártelepen a munka, a megindított gépezet önkénytelenségi erejénél fogva mintegy magától, folyt még egyideig Schultze ur eltűnése után; az osztálypénztárak fizették a munkásokat, míg készletük tartott. De a központi uralom s föltétlen egyeduraság oly végletig volt vive Aczélvárot, hogy ez sem tarthatott soká. Schultze ur szeptember 17-kén irta alá az utolsó központi rendelvényét; s október 15-keig, mikor a fizetések megszüntetettek, tömérdek levél, közte valószínűleg tömérdek értékes is, folyt be a gyártelepe s csúszott le a központi iroda levélsiklóján és kétségkívül egyenesen a Schultze

ur szobájába — de már azokat senki sem bontotta föl. Űzleteinek legfőbb hivatalnokai sem voltak arra fölhatalmazva; s minden rendelkezést kizárólag magának tartott volt fenn.

Végre is ez soká nem mehetett. S október 12-kén a gyártelep s a külvilág megtudta, hogy Schultze ur megszökött a hitelezői elől...

A hírlaptudósítók ennél többet nem tudhattak meg. Még a híres Meiklejohn, a ki Grant elnököt, a világ leghalgalgatóbb emberét, szóra tudta hozni egy interviuban; s a fáradhatatlan Blunderbuss, a ki a „World“ egyszerű levelezője létere először tudatta Sándor cszárral a nagy újságot, hogy Plevna elesett: — ők sem tudhattak meg semmivel többet, mint a többiek.

A mi ez ipari eseményt egyetlen tette a maga nemében: Stahlstadtnak sajátlagos földrajzi s államjogi helyzete volt. Nem lévén az Egyesült-Államokba bekebelezett területen, ha-

Addig Aczélvárot helyett álltak a gépezetek, kialakultak a kohók, szünetelt a munka. Tíz-ezer munkás család maradt egyszerre kereset s a legnagyobb rész fillér és kenyér nélkül. Az a kisebb rész, mely a jó napokban tett valamit félre a rossz napokra, szépen fölszedte sátorfáját, családjával együtt vasutra ült s más vidékre ment munkát és új otthont keresni. A többségnek az se volt, mivel tovább menjen. A munkaszünettel bekövetkezett a kétségbeesés, a nyomor, a bűn. A műhelyek bezárulván, megnyitak a kocsmák. A kereset nélküli nép napról-napra eladogatta szegényes holmiját, előbb butorait, aztán ruháját, hogy életét napról-napra tengethesse meg. Egy ideig reméltek, hogy a gyár újra megnyílik — aztán a remény is csüggedt, elfogyott...

Stahlstadtnak pedig állt némán, komoran, mint egy kiürített erdő, mint egy elátkozott kastély, melyben csak a rémek s a borzalom árnyai lakoznak. (Folyt. köv.)

Egyveleg.

A fényképezésben valóságos forradalom fog a legközelebbi időkben beállani. A jelenlegi fényképezési módszer — collodiummal leöntése az üvegnek — is igen egyszerű ugyan, de mégis sok időbe s fáradságba kerül; a fényképezőnek szüksége van sötét szobára vagy sátorra, az üveget gondosan elő kell készíteni egynemű tekintetben rögtön a munka előtt. Pár év óta e nehézségeken több-kevesebb segittek is, habár tökéletlenül, de míg a tudományban p. a mikroskop, teleskop s szin-elemzőkészülék használatánál a száraz lapok már előkészítve voltak kaphatók, a fényképezésnél ez csak most sikerült az által, hogy a különböző sód-átokat gelatinban vegyítették. Az így készült lapokon a fényképezés mesés gyorsasággal történik. Kísérleteket tettek gyorsvontokról fölvenni tájképeket s ez teljesen

sikerült, habár a kép csak egy másodperc 2000-ed részében volt a sötét kamarában. Edison villanyvilágítása. Mint New-Yorkból jelentik, Edison végre legyőzte azon akadályt, mely eddig találmányának elterjedését gátolta. Tudvalevőleg a platina ára nagyon drágává tette e világitást, úgy hogy Edison lámpáinak ára magasabb volt, mint a mennyibe a gázvilágítás került. Most Edison egy általa készített érzékeveréket alkalmaz, mely körülbelül egyenlővé teszi az ő világitásának költségeit a gázláng árával s azon reményét fejezte ki, hogy nem sokára még olcsóbban fogja világitó készülékeit eladhatni.

III. Napoleon művét, Julius Caesar életét, mely a császári hatalom tetőpontján oly nagy zajjal indult meg, most fogja befejezni Stoffel kapitány, ki adatok szerzése végett az olasz király költségén a télen Olaszországban utaztatott.

Fenyves erdőben.

— Karcolat. —

„A zöldbe!“ Ez a jelszó, mikor a kánikula fullasztó, forró levegője a főváros utcáira, házaira borul, lilaszín mosokos felhőkkel pihenve meg azon, hozzá tapadva, ott maradván mozdulatlanul. Ah, a nagy városoknak nyáron nincs elég tüdeje! Különösen Budapestnek nincs. Lomha mocsári párázat lepi el s a szegény városi ember csak úgy kapkod egy kis felhő, egy kis lég után. És milyen boldog, ha jön a hetedik nap, a melyről meg vagyunk írva: „ne tégy akkor semmi dolgot...“

Mily örömmel csomagol össze kendőjébe egy kis hideg sültet, egy palack bort is talán s készül a nagy utra, ki a városigetbe, vagy még távolabbra is, a zugligetbe, a svábhegyre talán! Mily boldogság lesz az ott tölthető az egész napot, asszonyostul, gyermekestül, leheveredni a fűbe, ringó lombok alá s onnan tekinteni le, hogy mily csunya poros, füstös levegője van annak a Pestnek, mily szerencsétlenek, kik ott kénytelenek tölteni a — vasárnapot! Eszébe se jut ilyenkor, hogy vasárnap is leáldozik a nap s következik rá a munkaterhes nehéz hét, lassan mászó hat nap jával, s azt a hat napot neki is ott kellend töltenie abban a levegőben, mely oly rut, oly füstös, oly nehéz és oly lilaszínű... Elfelejtí s tele tudóval szívja a friss, a hűs levegőt ide fönn, a zöld gyepen, ringó lombok alatt.

Az neki fürdő, az neki kéjut, az neki nyaralás, ez az egypár óra, még benne abban az utált légkörben, melyről azt hiszi, hogy kivüle van. Hagyjuk meg boldog hitében s ne figyelmeztessük, mennyire csalódik. Körül ne tekint, jó ember, ne vedd nagyon szemügyre a fákat, a virágokat. Meg ne lásd, mennyire satnyák, szomoruk, hogy hajlanak alá lankadtan, hogy zsu-gorítja össze az egészségtelen párázat, hogy lepi meg leveleiket a fölszálló por. Még a madár is kerüli s a szél érintése mintha fájna nekik, aszott leveleik közül fel-fel-szisszen valami. Nagy adag elgülekenység kell még ahhoz is, hogy zöldnek nevezd, — hiszen fakó.

Tul hegyeken és völgyeken, ott az igazi levegő! Ott borong a fenyves a bérczek homlokán, balzsamos illatot terjesztve az átlátszó légtérbe. Az enyhe szellő, mintha nem tudna megválni, örökké itt bolyong a nehéz lehangolt ágak között, halk, méltóságos, örök zugásban tartva a rengeteget. Itt jó ám pihenni, elvonulva a köznapi zajtól s beszélgetni a némán és oly ékesen szóló természettel, mely sok ezer éves nyelven inteli hozzád szózatát, fenséges szózatot, csak megértés. Itt jó leheveredni a fenyőfák lábát gyöngéden takargató lágy, buja mohára, a teremő keze által szőtt pompás szőnyegre, s a fenyvek fölnyúló sudara hosszában még magasabban küldeni föl lelkedet, az ég felé, Istent látogatni. — Hallgatni a messziről ide hangzó vizeses moraját, az erdő sóhajását, egy-egy vén fenyőnek roppanását, mit kidöntött a szél s még inkább annak a nagy időnek sulya, mely ágaira nehezül. Elmelázni hosszan, zavartalanul, s föl-fölrezeneni olykor, ha megzörren a haraszt a gyanutlan szarvas lábai alatt. Elnézni, hogy rakja meg fészékét a fajdyuk a tuskés lombosárokban s mily táncot visz végre a galyakon a mókus, egyik fenyőcsucsról a másik hegyébe vetve fűrgé testét.

Ott van az üdülés ilyenkor a tánczó árnyékban, melyen apró ablakokat tör magának a napsugár, a természet rakta óriás dóm boltozatai alatt, melyek tíz ólmyi magasban borulnak össze fejed fölött merész gót ívek gyanánt, — az alul lombtalan szálas fenyők ezre mind megannyi sugárosszlop a nagyszerű templomban, melybe csak zöldre festve tud beszívárogni a külső verőfény.

A fenyvesben van most az igazi „zöld“, az igazi levegő, az igazi élet!

Petőfi és Zsuzsikája.

Petőfi és Zsuzsika, a dunavecsei gyermek-lányka, viszonya, bár szorosan véve szerelmi viszonynak sem nevezhető, mivel mégis a költő néhány maradótló szépségű dala is lelkesítette, méltó, hogy legalább mint életrajzi adalék a költő életéhez, emlékezetbe hozassék, annál inkább, mert Petőfi életéről azt eddig még jóformán mellőzték.

A következő közlemény első kézből vett s egészen megbízható adatok nyomán adja elő ez egyszerű viszony történetét.

Petőfi 1844 év tavaszán, midőn az ösmertes „egy telem Debreczenben“ eltöltött nyomorúságos napjai után — a vándorszínészekedéből kiábrándulva Budapestre költözött, s verseinek Vörösmarty kiadott szerzett, Vahot Imre pedig neki „Pesti Dovatlap“-ja mellett fizetési segéd-szerkesztői hivatalát, a társadalomnak újból visszazsuzsika — bátorodott fölkeresni szülőit harmad-fél évi távollét után. Az öreg Petrovits és neje, kisebb fiokkal Istvánnal ekkor Duna-Vecsen laktak, haszonbérletben egy oda való tehetőz közbirtokos Nagy Pál által szintén haszonbérben bírt mézárszéket és husvágási jogot. Egyuttal kölcsön vettek tőle 1400 frtot, melyből a mesterséget megindították. Szabadszállásról 1840—1841 év körül költözött át a költő családja Duna-Vecseire, anyagilag végre tönkrejutva. Így történt, hogy Petőfit a sors Duna-Vecseire elvezette, hol szülői körében körülbelül három hónapot töltött. Hogy a kronológiának is eleget tegyünk, megjegyezzük, mikép 1844. év április 20. napja körül jöhetett Vecseire, a meny-nyiben április 28-án ír Tárkányinak Egerbe, lefestvén állapotát, élményeit, s a mi azóta vele történt, mióta Egerből eljött.

Fáradalmait kipihenni, a nagyvilági lár-más és zajos napokat elfeledni, melyekben a három évi keserves bujdosásban bő része volt, nagyon jó alkalma volt itt a költőnek. Apa és anyja kitűnő kedvvel fogadták kóbor fiatalját, az apa örömet a költő maga így festi egy későbbi versében:

Mikor azután az ajtót rájuk nyitám,
Ólyt örült, hogy a szíve is fájt bele,
Sohasem volt szívvel így teli kebele.

Az apai lakóhelyen egy kis szobácskánál több nem lévén, a már fentebb említett Nagy Pált kértek meg Petőfi szülői, hogy hét rendbeli szobájából egyet fíjoknak szállás gyanánt átadni szíveskedjék. A kérelem szíves készséggel teljesített.

A költő lakszobája függönyökkel, kárpitos ágyval, ruganyos pamlaggal el volt látva, a mi faluhelyen az urias élet non plus ultrájának tekintett akkoriban. Ily kényelemben élt s ver-selgetett ő itt, míg költői munkásságának új ere nyílt meg, új anyagot szolgáltatott Nagy Zsuzsika, szállásadó gazdája, Nagy Pálnak, 14—15 éves serdült, kék szemű, szőke leánya, kinek rokonszenvét meg bírta nyerni, s kit költeményeiben gyermeknek nevez.

Szép kis bokrétát alkotnak Zsuzsikához intézett vagy általa sugallott szerelmi dala. Hozzá irta közvetlenül az *Álmodom-e, Éjjel, Zsuzsikához, Elvennőlek én csak adnának, Te szívemnek szép gyönyörűsége, Mi foly ott a me-zőn, Árvalányhaj a süvegem bokrétája* című dalaikat, s még ezen kívül 3—4 dalt, melyek mai napig kéziratban kiadatlanul hevernek jelenleg a nagykorúsi hely. hitv. lyceum könyvtárában. Szépen letisztázva, egy szép kisértő szerelmes levél, egy karikagyűrű kíséretében, el-üldötte István öcsesétől a költő Zsuzsikának, melyeket az holta napjáig kegyelettel őrizett.

A megismerkedés nem volt minden nehézség nélkül, nagy megerőltetésbe került a költőnek, míg annyira bírta vinni a dolgot, hogy ajándékot és verseket küldjön neki. Maga a költő úgy jellemzi magát: „hölgyek körül én szégyenlős vagyok“.

Az *Álmodom-e* kezdetű, valamint az *Éjjel* című dalban még csak az önmagát sejtő, nyilatkozni sem merő érzés szól.

E két dal a fejlődő szerelmet a legelső stádiumában élénken rajzolja; még csupán *láthatásért* esd a kis leánynak, sem többért, sem kevesebbért.

Csak hogy az a kis szőke szende leány gyermeki ártatlanságában szerelmem alig gondolt, vagyis a költő Kerényihez írott levelének „szegényke titkold, hogy értem ég“ szavai szerint, a sziv szűzies tiszta érzelmétől áthatott öntudatlan szerelmet rejtgetett. Vagy hogy magát a költőt beszéltesse: olyanforma lehetett az ő ekkori szerelemérzete, minőt a *Felhők* című versfüzetében később, s talán épen Zsuzsikára való visszaemlékezés befolyása alatt ékkép ecsetel:

Mi szebb, mint a szép gyermeklány orcája?
Ki azt álmodja, hogy ifjút öleli,
Az ifjút, a kivel ében nem meri
Sejtetni sem, hogy őt imáolja?

De ez érzés csakhamar tovább fejlődött. Egy földel alatt, egy udvarban, a szobafalak által elválasztva lakván, alkalom volt egymást mindennap láthatni.

Magok a szülők sem tiltották közeledésüket. Meg volt engedve, sőt alkalom adva, hogy naponként együtt beszélhessenek, vasárnaponként kísértélhasznak. Petőfit Nagy Pálék gyakran ebédre hitták. Más napokon — s rendszeren mindennap — ebéd után a gazda egy kancsóban fehér bort küldött be leányától a vendégnek, hogy megkínálja. Erre vonatkozik a *Zsuzsikához* című, valódi bensőséggel irt kis dal:

Ne hozd, ne hozd azt a bort kis leány!
Hisz már a nélkül is részeg vagyok —
Megrészegített kellemed
Fölfordította eszemet,
Nem ihatom... nem kell, sok a mi sok.

Petőfi szerelme azonban ezután is egyike maradt a legnaivabb, legidyllebb szerelmeknek mind azok között, mik azután oly gyakran, oly különféle módon hozták forrongásba a költő lelkét.

A *Magány* című versében duna-vecsei csöndes és boldog élete napjairól maga a költő így nyilatkozik:

Messze, messze a világ zajától
E kis faluban,
Itt kívánok élni én ezentúl
Csentlben, boldogan,
Boldogan! mert hajh a nagyvilágban
Boldog nem valék.

Talán e boldogság be is teljesülhetett volna, élhetett volna Zsuzsikájával „csentlben, boldogan“ e kis faluban, hol „a nap újra támadt élte bus egén“, a jómódu após mellett, ha „vágynak selyomszárnya nem támadt“ volna, mely elűzte őt a boldogság e honából is!

Útott azonban a válás órája. Petőfinek Pestre kellett menni, elfoglalni segéd-szerkesztői állomását. Junius közepén tehát odahagyta Duna-Vecset, összeszedte irományait, s szét-pattant szerelmi huorokkal a fővárosba, e nagy kö-halomba, ismeretlen emberek közé jött állan-dóan telepedni.

Elbucuszott a dunavecsei jóbarátoktól:

————— kiket
Hozzám barátság jáncza köt,
Kikkel most anyi éjszakát
Főlségesen virasztok át.

mint maga írja. Elbucuszott a szép kékszemű leánytól is. A bucuzás meghatót jelenetét követ-kezőleg festi Kerényihez írott költői levelében:

Mint mondtam itt vagyok másfél hete,
Másodmagammal jöttem én ide,
Tudod ki az, ki Pestre elkisért?
A bú — egy szép kis szőke gyermekért.
Szegényke! titkold, hogy értem ég,
Midőn bucsuzni hozzá elmenék —
Oly szomorúan pillantott felém;
S ösztönsz rüleg én megölelém,
És ösöt érzék forrót ajkamon,
És könnyet érzék, forrót arcomon,
Én nem tudám, hogy őt szeretem,
De a midőn elindult szekerem,
S elgondolám, hogy végkép elhagynom
Elkezdte fájni a szívem nagyon.
Mi egymáséi soha nem leszünk,
Egymást feledni lesz talán eszünk.

Ime így nyilatkozik Petőfi e szerelmi viszonyról, meg akarja magát s könnyüvőségét daczolva hazudolni, midőn „én nem tudám, hogy őt szeretem“ szava által az egész szerelmi históriát egy tollvonással akarja megsemmisíteni, bár a szíve tört fulánk mérgét nem palástolja el, midőn a *bút* — mint uti kisérőt nevezi meg, mely őt Budapestre föl-kísérte, s szívet saját kifejezéseként *nagyon* érezte fájni, midőn elgondolta, hogy végkép elhagyja Zsuzsikáját, költői szívet az elválás nagyon megsebezte, még inkább azon váratlan és reá nézve meglepő esemény, hogy a *szép kis szőke gyermek*, kivel oly idylli szerelem tünt le az idő szárnyain — nyakába borulván, forró könyveivel áztatta arcát, ily megdöbentő módon fejezven ki szíve elpa-lástolt, kimondhatlan érzelmeit.

A szerelmi szikrát Petőfi lobbantotta föl a kis lány szívében, a karikagyűrű, a levél kíséretében átadott dalok fellengző sovargásaira, válaszolni nem tudván, az elválás pillanatában, — mely örökös leend-e, vagy sem? — nyilatkozott, s mely ennélfogva gyakorolt a költőre kétszeres hatást.

Kérdés már most, miért akart Petőfi szánt-szándékból fátyolt borítani e szép viszonyra? Az okot következőkben vélem feltalálhatónak.

Petőfi a pályaválasztás küszöbén állott, segedszerkesztői hivatala nem sokat jövedelmezett, az imént idézett költői levelében is pénzügyeivel bajlódik, midőn így ír:

Naponként van miből eszem iszom,
A holnapról én nem gondolkozom;
S ha a jövőbe vetem is szemem:
Vagyom dolgában bizonyára nem.

Helyes lett volna-e hát a leányka sorsát a maga sorsához kötni? Látni való, hogy midőn Petőfi lemondott szerelméről, okosabban cselekedett, mint eslekedhetett volna. Sokan azt hiszik, a minden körülmény közti állhatatosság egyedüli jele a szerelemnek s ép ez által árulják el, hogy melyen és igazán sohasem szerettek. Petőfi az által mutatta meg Zsuzsikát iránti igaz szerelmét, hogy lemondott róla, mert tudta, hogy boldogítani nem bírja. S ez az erkölcsi diadal, melyet elvonhatunk végeredménykép a költő életének ez érdekes epizódjából.

Másrészt a költő apja és Zsuzsikája apja közt fennálló üzleti viszony is gyakorolhatott e tekintetben döntő befolyást. Nagy Páltól haszonbérletet költőnk apja a mézszárszékét s vett kölcsön, mint fentebb írtam, 1400 frtot, melylyel tartozott, s ez üzleti viszony különösége a dacos és büszke Petőfi előtt visszaszínben tűnt föl, mi a további fejleményekre gátolag hatott.

A későbbi Petőfi-életrajzírónak szép tere nyílik a mindenfelől összehalmozott és kellőleg megrostált adatoknak alapján összegegyeztetni a költő életében egymásnak gyakran ellenmondó elhatározásokat, s levonni belőle a tanulságot, mint például az itt megírt viszonyról is, melyet megtagadni akar, pedig ennél tisztább, minden tekintetben áttérő érdekes szerelmi viszonya — az egy Juliát kivéve — nem volt neki.

Maga a költő duna-vecsei ismerősei előtt úgy nyilatkozott, hogy a szőke kis Zsuzsikát nőül fogja venni, — Pákh Alberthez Debreczenbe írott levelében pedig, midőn az ez által fizető kezességét elvállalt 150 frtos adósságot özvegy Fogasnének visszafizette, úgy nyilatkozik, hogy „egy szőke leányt a világ legboldogabb emberévé tette“.

Csakhamar Budapestre költözése után a *Pesti Divatlapban* közölte a *Zsuzsikához* írott ismeretes, általunk jelen cikk folyamán közölt költeményt, és pedig nem saját neve, hanem *Pönögei Kis Pál* álnevével. Saját neve alatt valószínűleg azért nem, minthogy előző verseiben, — boruljon rá felejtés fátyola — mondásával eltemette az egész históriát, — nem akarta tehát újból elárulni magát a versnek saját neve alatti közlésével, nehogy a duna-vecseiek előtt, kik figyelemmel kísérték működését, szorgalmasan olvasgatták dalait — föltűnő legyen. Zsuzsikának ugyanis elmondották már a leverő hirt, melyet a Kerényihez írott levelében elmond, a lemondás tehát mindkét részről megvolt, a hegyedő szerelmi sebet kár lett volna bolygatni.

Hiába borította azonban a feledés fátyolát reá, a szíven ütött seb hamarosan be nem gyógyult. A Pesten 1844. év nyarán írott dalokban föl-fölmerül a kékszemű lány alakja. *A Nem nézek én, minek néznek az égre* kezdetű dalban egész apothéist szentel Zsuzsika szép szemének.

Nem nézek én, minek néznek? az égre,
Bele nézek kedvesem kék szemébe,
Keivesemnek kék szemében van egem,
Onnan süt rám tiszta napfény melegen.

A *Lacsházán* írott — Pestre utazásakor készült — dalban *Arvalányhaj* a *süvegem bokrétyja* czimében a kék szemek ismét eszébe jutnak:

Gyönyörű kis szőke leány a kedvesem,
De hogy jó lesz, még abban sem kételkedem,
A kék virág tiszta bűza között terem,
Mátkámmak is kékvirág van a szemében.

A *Szeretem és pipadal* czimében:

Szerettek én téged pipám,
És a dohányt, mely bennem ég.
Hogy is ne? füstföld fele,
Miként galambom szemem, kék.

Sőt még a későbbi éveknek változatos, kalandokban gazdag korszakában sem törülhet ki az idő kérelhetetlen vaskeze a költő emlékezetéből a kék szemű szőke leány alakját, a menyinyiban az 1846. év telén *Szalk-Szent-Mártonban* írott *Felhők* czimű költeményeivel hasonló édes-keserű emlékezettel gondol vissza a fentebb említett dunavecsei elbuczás jeleneteire, midőn így ír:

Elváltam a lánykától,
Ki kedvesem vala;
Úgy fájt leszakadnom ajakáról,
Mely csókola. —
Rég volt ez; az idő már
Sok esztendő lejárt.
Az elválás keserűségét
Többem nem érezem,
De a csók édességét
Még most is érzem.

Még később, 1846. év október utoljána Koltón, gr. Teleki Sándornál időztem, midőn Szendrey Juliához írta volt lángoló szerelmi dalait, e dalok egyikében is fölmerül a kékszemű szőke leány alakja; az idő kérelhetetlen vaskeze emlékezetéből nem törülhet ki Zsuzsikát ekkor sem. A *Rövidre fogtam a kantárszárát* kezdetű költemény negyedik és utolsó versszakát így hangzik:

Kökönyvszemeket szerettem hajdan
De szerencsés ezekkel nem voltam,
Most fekete szem törébe estem,
Ennél tán majd megsegít az isten.

Találkoztam-e az életben többször Zsuzsikával a duna-vecsei, örökemlékben fenmaradt végbűcsu után a költő, arról nincsenek adataim, bár többször fordult meg azután is Duna-Vecse közelében, de hogy ismerőseit meglátogatta-e? nem tudom. Zsuzsika még azután három év múlva ment férjhez 1848. évben, duna-vecsei reformatus káplántanító Balla István urhoz, kitől ez életrajzi adatokat vettük, s 1865. évben halt meg. Emléket csak az a néhány csinos dal tartja még fenn, melyeket irodalomtörténetünkben leginkább a Goethe sesenheimi dalaihoz hasonlíthatunk. A Petőfi Frederikája — Zsuzsika, a dunavecsei kis leány volt...

Péchy Imre.

Levél Finnországból.

Dr. Szinnyei József Finnországból utazó fiatal nyelvészünk jul. 24-ken Tavastehusban kélt magán leveleiből érdekesnek tartjuk a következőket közölni:

... „Mint már megírtam, 12-én Idänpää-be költöztem, s itt uri módon éltém négy napig, és az egészért fizettem 3 márkát = 1 frt 20 kr.“

Vasárnap 13-án Genetzkén ebédtem, s délután egy kis kirándulást tettem velük egy közellevő hegyre. Hétfőn 14-én d. u. Malin tanár nyári lakában mulattunk, hova öreg gazdámmal rándultunk ki csolnakon. Igen jó társaság gyűlt egybe, köztük egy fiatal pap (Päivärinta), ki magyarul is tud, és Jókai „Carinus“-át lefordította finnre, s most a Dóczy „Csók“-jával versződik. Másnapra egy Hanson nevű uri ember hívt meg, s így kedden nála mulattunk, és itt alkalmam volt megismerkedni a Kantele-vel, a finnek nemzeti hangszerevel, melylyel az éneket kísérik. Este beköltöztem megint Genetzkébe, és másnap (jul. 16-án) korán reggel elindultunk Arwidál (dr. Genetz) Karjalába... D. u. 6-kor Pulsába értünk vasutal, s innen mindjárt tovább indultunk diligencsán (kétkerékű kocsis, rugó nélkül) Lappeenranta (2 órai ut), hol rögtön hajóra ültünk és a Saima tavon mentünk Joensuu-ig. Ide csütörtökön (17-én) este 6-kor értünk, s megvacsorálván dr. Neoviusnál, ki Genetznek rokona, 2 órákor reggel tovább mentünk posta-lovakkal. Kegyetlen hideg volt, úgy hogy a flanel alsóruhákban és plaidben is fáztaim; így mentünk 12 óra hosszat, Niiralaig, hol G.-nek egyik sógora, Clas Arpe lakik. Ebéd után tovább Vartiilába G. másik sógorához, megismerkedtem általában valamennyi sógorával és sógorónéjával, mert itt valami családi gyűlést tartottak. Ejjétkor megnéztük a nagy vartiilai vashámort, mely legnagyobb Finnországból. Szombaton (19-én) is V.-ben voltunk; vasárnap kirándultunk dr. Arppéhez, az egyetem nyugalmazott rektorához, kinek nyári laka a Janisjärvi (nyul-tó) partján van. Este vissza Vartiilába-be s innen Niirala, hol az éjt töltöttük. Hétfőn (21-én) reggel kocsin elindultunk, s délután 4-kor Puhosba értünk, hol rögtön hajóra szálltunk; kedden (22-én) reggel 3-kor megérkezünk Savonlinnába, s innen 8-kor hajón mentünk tovább a Punkaharjura, hova 1/2-11-kor értünk. Ez egy 7 verstnyi hosszúságú földnyelv, két oldalt gyönyörű nyírfával benőve. D. u. 3-kor megint tovább indultunk kocsin és 9-ig mentünk; az éjt egy kiestievariban töltöttük, s reggel (23-án) tovább hajtottunk az Imatra-vizeséshez, melyhez d. u. 4-kor

értünk. Ez voltaképen nem vizesés, hanem „Stromschnelle“. Zugása messzire elhallatszik, s a tajtékoz 3—4 öles habok borzasztóan kisér látványt nyújtanak; odajöttünkkor a nap is kipézt, s így alkalmunk volt a vizesésben szivárványt is látni. 5-kor tovább hajtottunk este Lappeenrantaiban egy félóra bekukkantottunk egy táncmulatságra, azután megint tovább kocsiztunk Pulsáig, hol 1-kor vasutra ültünk s így ma (24-kén) délben vizakerültünk Tavastehusba. Nem tudom, ennek a veszett utazásnak következménye-e, de annyi tény, hogy rendkívül jó színben vagyok...

Finnül nagyon sokat beszéltek, s most már egészen beleszóltam. Mindenki azt mondja, hogy a kiejtésemen alig lehet észrevenni, hogy nem vagyok született finn. (Ezt nemcsak szemembe mondják, hanem a hátam mögött svédül is, azt hívnék, hogy nem érem.)

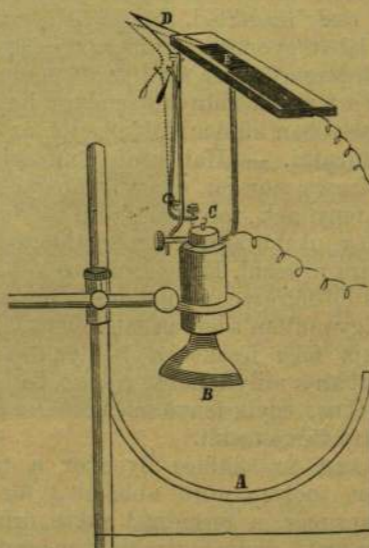
Holnap indulok Kangasalába (ez az egyházi körület) s valami faluban telelepszem, ott azután írhatok eleget... Első tárczámban valószínűleg idénpáai gazdámról és a paraszt-osztályról fogok írni...

Hírlapot lehet keresztboríték alatt küldeni, mert Finnország nem Oroszországtól, a hová külföldről csak külön engedélylyel lehet lapot hoztatni.

Tudományos találmányok.

Midőn az akusztika terén a közelmúltban egymást érték a találmányok, s alig megfogható gyorsasággal születtek meg a telephon után a mikrophon meg a phonograph, általános volt a hit, hogy eme készülékek nem maradnak meg akkori stádiumukban, hanem hogy magok is tökéletesedni fognak, s alkalmazásukban is oly szolgálatot teendnek az emberiségnek, mely messze hordó fontossággal bírand. A várakozás kezd mindkét irányban teljesebbé menni, az említett készülékek gyorsan haladnak a tökéletesedés útján, s mind nagyobb térben nyernek alkalmazást.

A mikrophon egy ilyen alkalmazását mutatjuk itt be olvasóinknak, a *Sphygmographban*. (érverés-író). Ez a készülék, melyet néhány év előtt hoztak be az orvosi praxisba, tudvalevőleg arra való, hogy az érverés erősségét és sebességét kormozott lapokra rajzolt vonalak által tünesse elő. Most dr. Richardson ezen rajzolt vonalak helyett hangot csal ki belőle, úgy hogy az érverés egy egész szoba publikuma előtt hallható lehet. A készüléket a mellékelt (1-ső) ábrán mu-

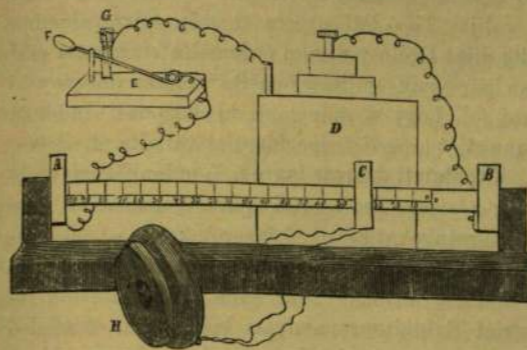
Sphygmograph (érverés-író).

tatjuk be olvasóinknak. A kéz az eszköznek A-val jelölt rájárára lesz illesztve, úgy hogy az ütőer a B-vel jelölt ruganyos részszelet jé érintkezésbe. Ez utóbbi rugó útján a G-vel és D-tüvel áll összeköttetésben, úgy hogy midőn az érverés erős, a G rugó is erős nyomást szenved, s a D-tüt kitéríti eredeti helyéből s oly helyzetbe hozza, minőt a pontozott alak mutat. A tü hozzáér egy széndarabkához, s általa össze van kapcsolva egy mikrophonnal, melynek másik sodrönya G-nél van megerősítve.

A gyorsabb vagy lassabb érverés a D-tüt is gyorsabb vagy lassabb rezgésbe hozza, s maga az általa rezgésbe hozott mikrophon is magasabb vagy alacsonyabb hangot fog hallatni. Így aztán megítélhető az érverés normális vagy abnormális volta, s lehetővé válik oly szívbetegségeket is

előismerni, melyek máskülönbön egészen elkerülik a vizsgálódó orvos tekintetét.

A másik eszköz, melyet itt (2. ábra) bemutatunk, szintén Richardson londoni orvos műve:

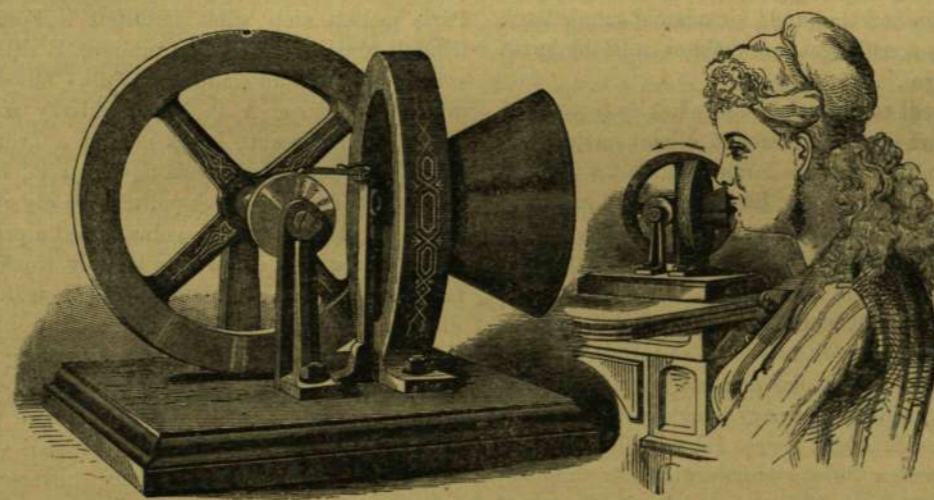

Audiometer.

az audiometer. Arra szolgál, hogy az ember hallási képességét fokokban meg lehessen általa határozni. Egy fa-talapaton két fémlemez van alkalmazva: A és B, melyek egy villanyos batteriával D-vel állanak összeköttetésben s egymástól skálával ellátott rud által vannak elválasztva. Azon huzal, mely az A lemeztől a batteriáig vezet, meg van szakítva s egy mikrophonon vezet keresztül, melyet F kulcsnak nyomása vagy föleresztése által ki lehet nyitni és el lehet zárni.

Az említett A és B lemezek kívül van még egy harmadik is, C, mely az előbbiekhöz hasonló, s a fokkal ellátott rudon föl és alá tolható. Ez utóbbi C lemez egy telephonon áll összeköttetésben. Ha már most a mikrophon valamely kicsiny hangot adó testtel hozatik kapcsolatba, az a H telephon által lesz hallható, midőn az F kulcs nyitva van. A mint azonban a C lemezt a rudon idebb vagy odébb toljuk, a hang nem lesz egyforma erős, s B közelében lesz egy oly pont, hol egyáltalában semmi hangot sem hallani. Midőn tehát arról van szó, hogy valakinek hallási képességét illetőleg annak nagyságát kell megítélni, e pont fölül lassanként addig kell A felé tolni a lemezt, a meddig a hangot hallani fogja. Hogy pedig meg lehessen róla győződni, miként a hangot valóban hallotta és nem csak képzelte, az F kulcsot be lehet egy ujnyomással zárni, mikor egyszerre minden hang megszűnik.

Bemutatunk itt egyuttal egy harmadik készüléket is, mely Edisontól származik s *phonomotor* nevet visel. Arra való, hogy meg lehessen

Phonomotor.

általá mutatni, miként a hang is átváltozhatik mozgásba, sőt még erőműtani dolgokra is felhasználható.

A hang rezgésbe hozza egy telephonnak a lemezjét, mely összeköttetésben áll egy kis peccokkal. A pecek egy forogható s szelein részsüt fogakkal ellátott kerekre nyomul rá, úgy, hogy midőn a pecek egy mozdulatot előrefelé tesz, előrefelé nyomja a kereket is, ellenben a hátrafelé való mozdulatnál a kerek részt fogán lesiklik. Oly módon, a mint az a zsebbórák felbuzásánál is történik. Hangos beszéd által a telephon lemeze gyors rezgésbe jön, s magát a kis kereket is forgásba hozza mint egy malomkereket.

Tehát némely nagyszájú emberről a szó szoros értelemben valószínűsítható, hogy úgy kelepel mint egy malomkerék.

Irodalom és művészet.

Petőfi halálának 30-ik évfordulója alkalmából a lapok adatok közölnék műveinek elterjedéséről. E szerint Petőfi munkáiból eddig nálunk mintegy 120,000 példány adatolt ki; Németországban, Kertbeny számítása szerint, nyolcz kiadásban 27,000 példány. Ez még nyelveken megjelent Petőfi-fordítások között van 4 francia, 2—2 angol, lengyel, szerb, 1—1 olasz, spanyol, dán, hollandi, cseh finn, vlam stb. Ez idő szerint tehát alig van már európai nemzet, melynek irodalma Petőfit ne ismerné. Megemlítjük még, hogy a költőnek 1844-ből való daguerrotyp arczképét baleset érte. A képz talajdonosa ugyanis meg akarta tisztítani, s vizzel kezdté mosni, minek következtében a kép elmozdult. Közsz fényképész a daguerrotypot kijavította, s a kijavított képről fényképet készített s forgalomba hozza. E fénykép-másolatokon látszik, hogy az eredeti már nagyon halavány, s tusrajzzal kellett láthatóvá tenni legnagyobb részét. Petőfi ez arczképét a Vasárnapi Ujság hozta nyilvánosságra először 1869-ki folyamának első számában.

Uj regény Jókaitól. Jókai Mórnak először a Hon tárczájában megjelent történelmi regénye: „Szabadság a hó alatt, vagy a Zöld Könyv“, az Athenaeum kiadásában könyv alakban is megjelent, négy kötetben. Ára mind a négy kötetnek 5 frt. Jókai e regényében az orosz életet, a lengyel szabadsági törekvéseket s ama nagy mozgalmakat rajzolja, melyek az északi kolossz belülről rendítik meg. Ajánlása fölösleges.

Ugyancsak az Athenaeum kiadásában jelent meg Lermontoff széles körben ismeretes s világhírű irányregénye, vagy inkább korrajza: „Korunk hőse“. Az orosz eredetiből fordították Ruby M. és Tinkó I. A szellemes orosz író e műve szintén lapban jelent meg először, könyv alakjában is sok olvasóra s szíves fogadtatásra számíthat. Ára 1 frt.

Madách Ember Tragodiája ötödik kiadásában. Örvedetes jelenség. Nem csak a férczműveknek, idegdesztító olvasmányoknak, sikamlós regényeknek s botányhajhász politikai gúnyiratoknak van tehát közönsége, vevője és olvasója, hanem magas s igazán költői műnek is, mint az Ember Tragodiája. Nálunk ritka könyv — ha csak nem tankönyv — ér ötödik kiadást; egy pár klasszikusunk, mint Kisfaludy Károly, Zrínyi — ért még többet; de reméljük

Ugy látszik, az igazsághoz mégis közelebb jártunk, csakugy találmára, mint a szerkesztőség. Az alaposág s terjedelmesség szép dolog; de arra még nagyobb tudományos apparatus és szakterők olyatén csoportosulása kellene, minő a külföldi, hasonló nagyobb lexikonokat létrehozza. Egy emberberő s névtelen segítségekkel, jobb lett volna az eredeti, ötven füzetes, kisebb teremtés maradni. Most a nagy terjedelm mellett is csuszak be oly hibák, mint az, hogy Boesky István, az erdélyi fejedelem — kimaradt. A Boesky-család s egyes tagjai nyolcz kisebb cikkben vannak tárgyalva, Györgynek a fia közt a fejedelem, István, is föl van sorolva, de róla aztán nem szól külön cikk. — Kisebb hiba, de az is hiba, hogy Blair Hugo „Aesthetikai s rhetorikai lezkek“ cz. művével nincs fölemlítve, hogy a nevezetes angol író e fő műve magyarra is le van fordítva Kis János által s két kötetben megjelent még a harminezes években. — A mostani két füzet mellékletei: a házi nyul nevezetesebb fajai, s népviseletek, két-két táblán, az utóbbiak színezve. Kár, hogy a mellékletek közlésében semmi rendszer nincs. Egy-egy füzet ára mindig 30 kr.

A „Koszoru“, a Petőfi-társaság havi közlönye, augusztusi füzetét következő érdekes tartalommal jelent meg: „Dugonics époszi kísérletei“ Endrődi Sándor tanulmánya, „Ábrándozóknak“ költemény Torkos Lászlótól, „Heine dalai“ Balázs Sándortól, „A legszebb asszony Halmoson“, elbeszélés Vértessy Arnoldtól, „Jézus az izlam szerint“ dr. Hatala Pétertől, „Téli utazás e század elején“ töredék Déryné naplójából, „Petőfi“ visszaemlékezés a költő halálának 30-ik évfordulója alkalmából s magyarázat a segesvári esata e füzethez mellékelt térképéhez, Szana Tamástól; „A falu költője“ ugyancsak Szanától; „Nagyiné-Benja Ida“ (a művésznő sikerült fénynyomata arczképével) Török Kálmántól s végül Irodalmi szemle. A „Koszoru“ Rautmann Frigyes kiadásában jelen meg, s ára egy füzetnek 80 kr.

A „Magyar Kompass“ czimű pénzügyi évkönyv, melyet Mihók Sándor szerkeszt, évről-évre növekszik tartalmában, szerkesztési gondosságban, s 1879-diki évfolyama, mely most jelent meg, megfelelően nagy mérvű igényeknek is. A nagy 8-rét alaku könyv 352 lapra terjed s nem csak kimerítő képét nyújtja a magyar és horvát pénzügyzeteknek, iparos részvénytársulatoknak, szövetkezeteknek, biztosító- és vasutársulatoknak, de a főbb adatokat érdekes csoportokban is bemutatja, s több új részszel is gyarapodott. A derek kézikönyv díszes kiállításban jelent meg, s ára 3 frt 60 kr.

„Az orvosi tudomány ujjabkori haladásáról és népszerűsítésének szükségéről“ czim alatt egy kis értekezés jelent meg dr. Scheiber J. H.-tól, mint külön lenyomat a „Természettudományi Közöny“-ből. Szerző ezen értekezésében az egészségügynek az iskolában tanítását s nyilvános egészségügyi előadások tartását sürgeti.

„Győpre magyar!“ ez a czime az ismeretes Mokány Bercei által elkövetett legújabb tettenk. Kortese adomák, kortes dalok s beszédek szemén szedett gyűjteménye. Többnyire már a Borszemjankából ismeretes, de sok újjal is bővítve. Vasvállalva összehányta Duhaj Marci; elejébe esordít némós Mokány Bercei. A modor ismeretesebb, mintsem jellemeznünk kellene. Ára 1 frt.

„Csitt-csatt“ czim alatt Buschmann F. uritezai könyvnyomdájában 12 ivnyi terjedelmű gyűjtemény jelent meg, mely francziából fordított pikáns rajzokat tartalmaz. Ára 1 frt 50 kr.

A nemzeti színház szünideje augusztus tizedikéig tart, de nem lehetetlen, hogy még akkor nem kezdhetik meg az előadásokat, mert a nézőtérben tetemes javításokat tesznek; szélesbitik a zárt-székek közti bejáratot; a páholyokat, ülőhelyeket újra bevonják, és szellőztető készülékekről is gondoskodnak. Szünidő alatt a drámai műsor számára Paulay igazgató több jó fordított udonságról gondoskodott, s ő maga Shakespeare „Vizkereszt“ színművét rendezte előadásra. Az opera igazgatója Erkel Sándor Párisban járt, s megnézte az új dalműveket. Az operának az ősi idényben több érdekes vendége lesz ismét, köztük Wilt asszony és Krausz kisasszony Bécsből. A balletnél szintén készülődnek; színe hozak Taglioni híres „Satanellá“-ját, továbbá Delibes legújabb balletjét mindjárt a párisi előadás után. Vendégzereplések a balletnél is lesznek; Linka k. a.

újra föllép a nemzeti színházban s kivüle még Zimmermann k. a. Bécsből, kinek művészi tánczát nagyon dicsérik.

A népszínházban a sötét nyári idényt *Ujházy* és *Vizvári* vendég szereplései töltötték be, kik azonban voltaképen csak két darabban léptek föl: „*A szieszéni férje*” című francia színműben, s „*Tricoche és Cacolet*” szintén francia bohózatban. Ez utóbbit júl. 23-án adták elő. Meilhac és Halévy e bohózatát ismeri a fővárosi közönség még az istván-téri színházból. Mulattató bohózat, telve tulzásokkal, valószínűségekkel, és akad benne sikamlósság is, de sokat lehet rajta nevetni. „Tricoche és Cacolet” egy mindenféle ügyletet közvetítő cég. Ezuttal abban kell közreműködnie, hogy elősegítsék egy fiatal nő szökését, de egyszersmind meg is akadályozzák azt. A cég egyik feje minden furfangját elveszi, hogy a nő megszökjék, a másik ép annyira furfanggal igyekezik megakadályozni és visszavinni a férjhez. Végre is azonban egy más nőt visz haza. A két ügynök aztán a végből egyesül, hogy most már a kalandozást megunt fiatal asszonyokat a férj szívesen lássa; és ezt végre is hajtják. Tricoche és Cacolet szerepét Ujházy és Vizvári folytonos derültség közt játszották. A darab most is tetszett, s az előadásokat elég számos közönség nézte. A népszínház két vendége már befejezte szereplését.

Közintézetek, egyletek.

A magyar orvosok és természetvizsgálók ez évi, Budapesten tartandó nagygyűlésére készülőknek Szupa György péntárnok tudtára hozza, hogy a kik a hat forint tagsági díjat beküldik, megkaphatják már a vasuti igazolványt is, mely Budapestre és visszautaztatukban kedvezményt biztosít számukra a menetdíjakat illetleg. E kedvezményt eddig megadták a magyar kir. állami, alföldi, északkeleti, kassa-oderbergi és osztrák állami vasutak; remélhető azonban, hogy a többi vasúttársulat is megadja. A gyűlés előkészületeire nézve a budapesti bizottság rendes üléseket tart, s azokból fölemlítjük a következőket:

A kirándulási programot olyképen egészítették ki, hogy Pestmegyében a geológusok számára *Viseprád*, a növénytanokosok, gazdák stb. számára pedig *Gödöllő* és a *babati* pusztá fog kirándulási helyül szolgál. A kőbányai szerfestelek és a sörözők megtekintése szintén fölvétetett a programba. A budapesti fogadóskor tudatták a rendező bizottsággal, hogy a legnagyobb készséggel tartanak fent elegendő s igen jutányos szobákat a tagok számára. A *Maryit-szigeten* rendezendő hal tekintetében Szupa György bizottságot fog alakítani. A belépti díj 1 frtban állapították meg. A *szakülések* közül azok, melyekben szakmagyaraztat igényeltek, a megfelelő szakintézetek terneiben, hol ez nem igényeltek, dr. Halász által kijelölt helyeken tartatnak. Dr. Szabó József ajánlkozott, hogy a nagygyűlés tagjainak geológiai képeket villanyfényvel világítva fog bemutatni. A *gyógyserkiallításra* megtették az intézkedéseket és létesülése a IV. ker. főorvisekola terneiben biztosítva van. *Pulszky* Ferenc megkérte, hogy a nagygyűlés tartamára a muzeum összes osztályait nyitva tartani sziveskedjék.

A tisztviselők országos egyesületének legutóbbi választmányi ülésén az előző *Pauler* Tivadar begyeletes szavakban emlékezett meg *Wenckheim* Béla báróról, ki az egyesületnek alapító tagja volt, és kinek elhunytja fölött a választmány jegyzőkönyvének részvétét fejezte ki. A péntárnok jelentése szerint a múlt havi pénztári maradvány 979 frt 15 krt tesz. Következett az egyesület segélyügyi bizottságának jelentése az özvegyek és árváknak kiosztandó segélyek iránt, és ennek javaslata folytán a beérkezett nyolcz folyamodónó részére 460 frt évi segély szavaztatott, rendkívüli segélyekre pedig a folyó évre 311 frt állapították meg.

Egyház és iskola.

Az unitáriusok zsinatja augusztus 23-án kezdődik Székely-Keresztúron s ezuttal ülik meg a hitalapítás háromszázados ünnepét. Amerikai és angliai unitáriusok is küldenek képviselőket. Udvarhelymege, hol a legtöbb unitárius (30,000) lakik, mindent megtesz az ünnepély emlérsére. Az egyházi tanács megbízásából *Jakab Elek* történetíró készítette el az alkalomra *Dávid Ferenc* első unitárius püspök élet-rajzát. E zsinatot megalakítják a *Dávid-Ferenc*-alapot, melyre *Ferenc József* püspök 9000 frtot gyűjtött.

Papszentelés. Váczon a múlt vasárnap tartotta első miséjét Pószár Endre. Az egyházi ünnepély nagy feltűnést idézett elő, mert a fiatal pap egy

váczi cigány családból való. Nagy közönség töltötte be a templomot, s ott voltak a szülők is. Mise után Virter kanonoknál ebéd volt, a ki áldomásában kiemelte az egyház ama személyválogatást nem ismeri anyai szeretetét, melylyel kivétel nélkül mindenkit keblére ölel. Érdekes részlete volt az ebédnek az új pap rokonai, kik a híres Rácz Pali vezetése alatt játszottak. Rácz maga is hivatalos volt az asztalhoz, és egész lelkesedéssel játszott.

Mi ujság?

A király e hó 6-án Gasteinba megy, Vilmos császár látogatására, s három napot tölt ott, mialatt több kirándulás lesz. Valószínűleg gr. Andrássy is Gasteinba megy s találkozni fog Bismarck herczeggel. Hir szerint Vimos császár rövid idő múlva viszonzoni fogja a látogatást Ischben. Királyunk erdélyi utjáról is volt szó az utóbbi napokban, de erre nézve semmi bizonyost nem hallani.

Szeged beültetése végett a királyi biztos körlevélben a főispánokhoz fordult, hogy ültetni való csemeték küldését segítsék elő. Alig ment szét a körlevél, *József* főherczeg a királyi biztoshoz sajátkezűleg irt udvarias levélben 34,800 csemetét ajánlott fel a tavaszra. A királyi biztos nyomban köszönő levelet intézett a főherczeghez. A főherczeg által küldött levélhez a következő jegyzék volt csatolva:

Az alsóuthi faiskolából Szegedre szállítandó fák. Ákác (Robinia pseudo acacia) különféle fajta 20,000 db. Gleditschia (különféle fajta erős sorfák) 7000 db. Juhar (Acer) különféle fajta 200 db. Juhar (Acer negundo) 200 db. Vadgesztenye (Asculus hypocastanum) 100 db. Platanus (orientalis és occidentalis) 100 db. Fűzfa (Salix) különféle fajta 400 db. Kőrös (Fraxinus) különféle fajta 200 db. Eperfa (Morus alba) 300 db. Török mogyoró (Corylus colurna) 300 db. Gynonadus canadensis 200 db. Alma különféle fajta 250 db. Körte különféle fajta 250 db. Cseresznye és meggy különféle fajta 200 db. Barack különféle fajta 100 db. Szilva különféle fajta 100 db. Tamarix 1000 db. Orgona (Syringa) különféle fajta 1000 db. Amorpha 1000 db. Berberis 500 db. Loncera 200 db. Ribes aurea (fekete gyümölcsessel) 1000 db. Thuya (különféle fajta cserépen nevelt) 100 db. Juniperus virginiana (cserépen nevelt) 100 db. Összesen 34,800 db. „Ha — írja ő fensége — később nemesebb csemeték díszítési célozokra kellenek, azokat is a legnagyobb örömmel beszoalgtatom.”

A külföldi szakértők, miután Szegedről visszatértek, kijelentették, hogy legkésőbb augusztus hó végéig indokolt véleményt fognak adni a Szegeden és környékén végrehajtható vízműszaki munkálatok iránt, hogy a szükséges munkákhoz mielőbb hozzá lehessen fogni.

A szegedi sorsjegyek. A szegediek és tiszavideki vízkárosultak javára rendezendő állami sorsjátékból a pénzügyminiszter ezer darabot küldött a fővárosi hatóságnak eladás végett. Bizottság alakult az eladás eszközésére. Egy sorsjegy ára 2 frt; a főnyeremény 50,000 frt, az összes nyeremény értéke 220,000 frt; a húzás napja szept. 30-ika.

A brüsszeli ünnepélyek. A szegediek s a frameriesi bányászercsétlenség által sujtottak javára, a belga királyi pár védnöksége alatt július 27-én kellett volna megtartani a nagy hangversenyt, melyen ezer énekes működik közre. De a kellemetlen idő miatt augusztus 3-ikára halasztották. Az ünnepély programja díszes kiállításban jelent meg, s két lapja illusztrációt közöl a szegedi és frameriesi szerencsétlenségről. A szegedi lapon fölül van a vízzel borított alföldi vidék képe, egy női alak (a szervenés), melynek kezét a játékonyság mentője megszorítja. Alatta a belga és magyar czimer, ez aláírás: Szegedin. A lapon legalul a kétféjű sasos czimer s jobbra és balra belga katonák képei. A frameriesi kép zokogó munkásnöket, bányászati képeket és a belga czimert tünteti elő. A programhoz van mellékelve az ezen alkalomra irt két kantáé.

Magyarok Münchenben. A bajor fővárosban számos magyar ifju tanul, kik örvendetes módon folytatják tanulmányaikat. A technikán 57, a képzőművészeti akadémián 15 a magyarok száma. A technika építészeti szakosztályán egy magyar ifju, *Quittner* Zsigmond nyerte el az első díjat „A görög és római műformák keletkezéséről és jelentőségéről” irt művével. A most megnyílt *nemzetközi képkiallítás*on is több magyar művész festményével találkozunk:

Benecur, Wagner, Litzennayer akadémiai tanároktól, *Aggházytól*; *Kiss György*től pedig két szobor van, egy tanulmányos, s egy csoportozat, mely egy bolgár leány elrablását tünteti föl, s melylyel az akadémián 400 márka jutalmat nyert. A festészeti akadémia nagy díjat *Vápió Pál* nyerte el szép rajzaival; második díjat *Hollósy Simon* érdemelte ki. Mint a magyar ipar egyik említésre méltó mozzanatát jegyezhetni föl, hogy a müncheni új központi indóház főmunkáját a pesti fa-ipartársulat vállalta el.

Kitüntetett magyar iparos. Londonból írják nekünk: *Golonya Jenő*, fiatal iparos jóízű és szép műfaragványokat készít; képkereket és egyéb dísz-tárgyakat, melyeket élénk tetszéssel néz mindenki. Ily műfaragványokkal tünt ki a „Westminster Exhibition” e nyári kiállításon, s az első ezüst érmet nyerte el vele, az első jutalmat, melyet szakmájában csak nyerhetett. Az érmet július 12-én lord *Beaconfield* kormányelnök hízegő szavak kíséretében nyújtotta át a fiatal embernek: „Ön magyar?” — kérdezte tőle, s aztán kifejezte óhaját, hogy a jövő kiállításra is küldeni fog műveiből. Golonya, ki egy időben a budapesti tűzoltók tagja volt, a székesfehérvári kiállítás is részt akart venni, de elkészt. Az ide szánt tárgyakat a nemzeti muzeumnak fogja ajándékozni. Jelenleg az ausztraliai kiállításra készít több tárgyat. Golonya megérdemelné, hogy otthonról is figyelemben részesítsék, s művészi vésőjét minél többet foglalkoztassák.

Kossuth és Napoleon Jerome herczeg. A Napoleon herczeg halála után a család fejévé lett Jerome, a „vörös herczeg” az ötvenes években sokat érintkezett a magyar emigráció tagjaival. Akkor a Palais Royalban lakott, mely csakhamar egyik gyűlőhelye volt az elégedetlen liberális bonapartistáknak és az európai emigránsoknak. Itt fordultak meg gyakran a magyar emigránsok is: *Teleki, Bethlen, Kiss Miklós*, sőt — mint a Pesti Napló írja — valószínű, hogy *Andrássy Gyula* is. A herczeg mindig nagy rokonszenvet tanusított a magyarok iránt. Megfordult itt *Kossuth* Lajos is 1859-ben. A „vörös herczeg” igen szívesen fogadta Kossuthot és bevezette a Tuillériákba, hol a császár hosszabb ideig értekezett Magyarországgal volt kormányzójával. E nevezetes látogatás részletei még nem kerültek teljesen nyilvánosságra; szolt már azokról *Veress Sándor* a „Magyar emigráció a keleten” írója, de hir szerint *Pulszky* Ferenc emlékiratainak egyik becses lapját is e részletek elbeszélése fogja képezni. Napoleon Jeromos herczeg a művészetek meleg pártolója volt. Páris mellett szép villát építtetett a Pompéjiban feltalált római nyári lakok mintájára. E villát a császárság bukása után eladta gróf *Pálffy* Jánosnak, ki még most is bírja. A P. Napló Pulszky szívszege folytán közli Kossuth Lajos nézetét a „vörös herczegről”. Kossuth azt mondá ugyanis róla, hogy ritkán látott embert, kinek politikában oly gyors fel fogása és oly éles ítéléte volna, mint a princenek. De a herczeg csak akkor lesz komoly trónkövetelő, ha a köztársaság lehetetlenné tenné magát. Addig, míg a viszonyok nem játszák kezére a trónt, addig nem veszélyes. Pulszky Ferenc, ki személyesen ismerte a herczegot, azt mondja, hogy igen kényelem-szerető; sokkal eszebb, mint *Chambord* gróf, de azt meg nem coezkátatja, hogy Párisból eltávolítsák. Szívesen venné, ha a suffrage universel őt császárnak választaná, de ő aközött nem fog kezdeni. Visszatartja őt ettől a — „mersz” hiánya.

Az új operaház építése lassan bár, de folytonosan halad, s elkészült már a színpad fölötti tető is, mely magasan kiemelkedik a körülré épületek közül. Maga az épület (Ybl műve) impozáns, s egyike a főváros legdíszesebb monumentális palotáinak. Az olasz renaissance stílyú homlokzatok, melynek hossza 24 öl, van a fő kecsi-bejáró, melyből a közönség a márvány oszlopokkal díszített előcsarnokba lép; e mellett van a rendőrség, orvos, tűzörség stb. helyisége. A nézőtérhez díszes főlépcső és több melléképcső vezet s a gyalog érkezők helyeikre juthatnak a nélkül, hogy a nagy csarnokokon keresztül kellene menniök; a karzatnak szintén külön feljárása és minden emeletnek különyes ruhatará van. Az udvari páholy a színpaddal szemben áll, de ezen kívül van még egy kisebb udvari páholy is közvetlen összeköttetésben az udvari szalonnal. A közönség számára van földszint 20, az első emeleten 18, a második emeleten 25 páholy, a

harmadik emeleten két páholy és 497 zártszék, a negyedik emeleten 474 ülőhely; erkélylések nem lesznek, valamint állóhelyek sem. Az orchester oly mély, hogy a legnagyobb bögő nyaka sem fog fölnyulni a színpadig. A színház ezéjaira szolgáló különböző helyiségek, raktárak, próbatermek czélszerűen vannak beosztva a különböző emeletekre. Tűzveszély ellen a leg gondosabb intézkedések történtek; a színpadot vasfigyongyvel lehet elzárni a nézőtértől, a nézőtérben pedig minden vasból készítették, a mit csak lehet; veszély esetére külön kijárások is vannak. A tulajdonképeni építkezési munka már vége felé jár s következik a belső díszítés; lassan-lassan pedig majd gondolni kell már az új opera szervezésére is, a mi nem csekély feladat.

Báró Wenckheim első emléke a kisbéri állami ménes területén lesz. B. Kemény Gábor közgazdasági és kereskedelmi miniszter elrendelte, hogy az országos lótenyésztés ügyében annyi érdemet szerzetten nyújtotta át a fiatal embernek: „Ön magyar?” — kérdezte tőle, s aztán kifejezte óhaját, hogy a jövő kiállításra is küldeni fog műveiből. Golonya, ki egy időben a budapesti tűzoltók tagja volt, a székesfehérvári kiállítás is részt akart venni, de elkészt. Az ide szánt tárgyakat a nemzeti muzeumnak fogja ajándékozni. Jelenleg az ausztraliai kiállításra készít több tárgyat. Golonya megérdemelné, hogy otthonról is figyelemben részesítsék, s művészi vésőjét minél többet foglalkoztassák.

A székesfehérvári kiállítás irodai személyzete mult szombaton bucsuzott el a kiállítás főbb intézőitől, gróf *Zichy Jenő*, *Lederer*, *Havranek* és *Kreutzer* uraktól, kiknek a személyzet arcképcsoportozatát adta emlékül. Megemlítjük itt, hogy több kiállító aranytollal tisztelte meg *Gelléri Mór*t, az iparos közönség szerkesztőjét, ki lapjában és az Egyetértsének irt tudósításaitban tüzetesen ismertette a kiállítást, s elismerésre méltó buzgalmat fejtett ki a kiállítás és az olvasó közönség közti gyors és tapintatos összeköttetésre.

A trónörökös vadászati leírásaiból. Rudolf trónörökös nem csak szenvedélyes vadász, hanem tapasztalattal gondosan fel szokta jegezni. Most *Brehm* „Thierleben” című nagy munkájában a fajt-tyukok életmódjáról közöl leírás, mely azért is nevezetes, mivel ezen állatokat a szabadban kevés embernek volt alkalma észlelni, míg a trónörökös vadászatai közben különös figyelmet fordít rájuk. *Brehm*, a kiváló tudós, a trónörökös leírását a következő szavakkal vezeti be: „A fajttyuk szabad életéről figyelemreméltó megjegyzéseket köszönhetek Rudolf osztrák trónörökösnek, ki elég szerencsés volt 1877. ápril havában Csehszországban ilyet eljeitni. A vadászatra meghívatta, a vadászok öt nyárfaerdőben lévő helyre vitték, hol a fészkelő tyukokat a kakas megtámadni s rövid küzdelem után elűzni szokta.”

Haydn újonnan fölfedezett operája. Haydnról, a kitünő német zeneköltőről tudva volt, hogy irt egy „Igazi állhatatosság” című operát is, melyet *g. Festerházy* kismartoni kastélyában elő is adtak, körülbelül 1786-ban. De az opera elveszett. Most azonban megtalálták a párisi konzervatóriumban, mely a néhai „Théâtre Italien” könyvtárának ez év ápril havában tartott árverésén jutott hozzá. Megvan az egész opera, s legnagyobb részt *Haydn József* kézírata, s legvégül azt is följegyezte, hogy 1785-ben végezte be. Az opera a bécsi császári színház számára készült, de a költő bizonyos ármánykodások következtében visszavette, s Kismartomban adatta elő. Mint jutott a kézirat Párisba, nem tudni.

A magyar fürdők látogatottsága. Julius vége feléig a magyar fürdők következően vannak látogatva az egész idény alatt: Balaton-Füred 1193, Buziás 633, Harkány 991, Herkulesfürdő 2623, Krapina-Tóplitt 882, Lipik 580, Pöstyén 1663, Táttra-Füred 860, Trecsén-Teplitz 1277.

A vasutak jubileuma. Ezelőtt ötven évvel, 1829 október 15-én tette meg első útját Angliában *Stephenson* vasuti vonatja. Az angolok ez eseményt közül. Maga az épület (Ybl műve) impozáns, s egyike a főváros legdíszesebb monumentális palotáinak. Az olasz renaissance stílyú homlokzatok, melynek hossza 24 öl, van a fő kecsi-bejáró, melyből a közönség a márvány oszlopokkal díszített előcsarnokba lép; e mellett van a rendőrség, orvos, tűzörség stb. helyisége. A nézőtérhez díszes főlépcső és több melléképcső vezet s a gyalog érkezők helyeikre juthatnak a nélkül, hogy a nagy csarnokokon keresztül kellene menniök; a karzatnak szintén külön feljárása és minden emeletnek különyes ruhatará van. Az udvari páholy a színpaddal szemben áll, de ezen kívül van még egy kisebb udvari páholy is közvetlen összeköttetésben az udvari szalonnal. A közönség számára van földszint 20, az első emeleten 18, a második emeleten 25 páholy, a

A párisi Tuillériák, melyek a kommun lázadása alatt elhamvadtak, nem fogják fölepíteni. A francia képviselő kamara jul. 29-iki ülésén fogadta el az indítványt, hogy a Tuillériák lebontassanak. Új hitbizomány. Főuraik hitbizományok által biztosítják utódaik részére az ősi birtokot. Legújabbban gr. *Zichy Henrik* os. kir. kamarás nyert engedélyt ő felségétől, hogy mosonmegyei Rajka és po-

zsonmegyei Gutor községbeli javaiból elsőszülött-ségi hitbizományt szervezhessen.

Öngyilkosság. Hevesmegyében nagy részvétet ébreszt *Almásy Ede* földbirtokos öngyilkossága. Mult hó 28-án azt mondva otthon, hogy Pásztóra megy, kocsiha fogatott, s eltávozott hazulról, Tiri-besről. Azonban Szentkutra ment, hol egy pajtában vízzel töltött pisztolyal vetett véget életének. Öngyilkossága oka anyagi zavar. Nagy birtoka volt, 14,000 holdas majorátusa, mely évenként 60,000 frtot jövedelmezett. De a fényes háztartás tulhaladta e jövedelmet is, s rendkívül eladósodott.

Emberévők Európában. Moszkvában jelenleg több, Oroszország legészakabb részéből hozott emberévot mutogatnak, kik a moszkvai anthropologiai kiállításban nagy feltűnést okoztak. A kannibalok bizonyos kellemetlenségek kiküldésére miatt erős őrizet alatt állanak. Különböen Berlinnek, Bécsnek, Párisnak és Londonnak is lesz szerencséje ez emberi szörnyekhez, — sőt esetleg Budapestnek is.

A boszniai okkupáció megkezdésének évfordulója július 30-án volt. A mult évben ekkor lépték át katonáink a Szávát. Az évforduló a budapesti és bécsi lapok közül néhány azzal a távirati tudósítással ünneplte meg, hogy csapatjaink a novi-bazári kerület határát lépték át. Ez azonban nem volt igaz. A novi-bazári expedíció még nem kezdődött meg, de előkészítik. Huszni pasa, a porta megbízottja, már Szerajevóba érkezett, hogy a megszállás felől értekezék Würtemberg herczeggel. A megszállandó terület határainak szabatos megjelölésére egy katonai bizottság s a porta bizalmi emberei e hó 3-án indulnak el Szerajevóból. Huszni pasa állítólag ugy nyilatkozott, hogy ő *Mehemed Ali* sorsától fél, mert az albánok ingerültek. Valószínű, hogy a határjáró bizottságot katonaság is fogja kísérni.

Egy „illetéktelen megrovás” ellen „tekintélyes kéz” fölszólalás jelent meg az „Egyetértés” július 29-iki számában a „Vasárnapi Ujság”-nak ezéve, mintha ez tett volna „illetéktelen megrovást” *Thaly Kálmánnak* a „Századok” júniusi fizetésében közölt „Dunántúli hadjárat” című hadtörténelmi tanulmányára. Fölszólaló ur kétszer is hivatkozik nyilatkozatában a Vasárnapi Ujságra. — Nem bocsátkozva a dolog érdemébe, csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy a „tekintélyes kéz” eltévesztette a czímzést. A Vasárnapi Ujság sehol nem bírta s így meg sem is róhatta *Thaly K.* érintett közleményét. Más lap lesz az, a mely helytani a „tekintélyes kéz” a Vasárnapi Ujságot akarja sujtani. Mi nem vesszük magunkra a csapást, mely hogy taldó legyen, ahhoz nem elég a „tekintélyes kéz”, hanem jó szem is szükséges, — más különben mint a kancsal mészáros nem oda üt, a hová néz.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: **TELEKI LÁSZLÓ**, Szoboszló város volt főhadnagya és a szoboszlói kerületnek az 1875—78-iki országgyűlésen képviselője, derék, szeretett férfi, 74 éves korában. — **DR. MARCELL JÁNOS**, rócezi városi orvos a tudományos irodalom egyik művelője, kitől pár év előtt „Nagy-Róceze és környékének mohviránya” című munka jelent meg; újabban pedig „Nagy-Róceze városának történetére hízredett pályázatot. — **GIRAULT LEON**, földbirtokos, **Faek Károly** miniszteri osztálytanácsos apósa, 74 éves korában Budapesten. — **LEPORA ANASZTAZ**, Lyka Dóme országgyűlési képviselő nagybátyja, gazdag budapesti polgár, ki azonban egészen visszavonultan élt s meglehetősen különöz módját gyakran emlegették. — **MANSOVSKY IMRE**, Csongrád megye alszámvevője, 68 éves korában Csongrádon. — **SALAMON JÓZSEF** ekeli plebánus, 65 éves korában. — **PÁKLA JÁNOS**, a salgó-tarjáni vasfornitató gyár főmestere, tevékeny és képzett szakférfi; szintén Salgó-Tarjánban; **Csátró Károly** postamester. — **BEKE FERENCZ**, fiatal színész, az Ungváron működő színtársulat tagja.

Idősb **BOLONTI SÁNDOR** szül. báró **JOSINCY KAROLINA**, 49 éves korában Nagy-Váradon. — **Bócsári MOCYARI ILONA** asszony, 42 éves korában Eger-Farmoson. — **Léczfalvi SZACVAY ZSIGMOND** szül. **Marsányi Borbála** 72 éves korában. — **FRAENKEL MIHÁLY** szül. **Czigany Gizella** 28 éves korában Ungvárt. — **SIMIG VÉRNELNE** szül. **Ottó Jozefa** 60 éves korában Budapest. — **SZARILLI FERENCZ** szül. **Szász Erzsébet** 19 éves korában Szeghalmon.

VILMOS, meklenburg-schwerini herczeg, a porosz hadseregben lovassági tábornok, meghalt 52 éves korában Heidelbergben, hová a francia-nyeret háború alatt szerzett sérülés orvoslása végett ment.

Szerkesztői mondanivaló.

Serke. T. S. A régi levelet köszönettel vettük s egy kis kommentárral mielőbb közölni fogjuk, egész terjedelmében.

Kő és virág. Eszmékben e mű nem szüklődik, sőt egészen véve a költő magas felfogás nyomai is látszanak rajta. Közlélet mégis több ok gátolja. Először is a kidolgozás nehézsége, mely sokhelyt a kereset kifejezéseiben, a nyelv erőltetett s homályos voltában, mesterkelt rimelésben stb. nyilatkozik; azután a mű terjedelme is, mely a tartalom tulajdonképi magrval arányban nem álló hosszúságra van nyújtva, a kalimái költsézet azon neme, melyben a szerző éveken át s kötetekre menőleg dolgozott, bizonyos — nem irodalmi s nem költői — modort tett sajátjává, melytől, úgy látszik, nem tud szabadulni.

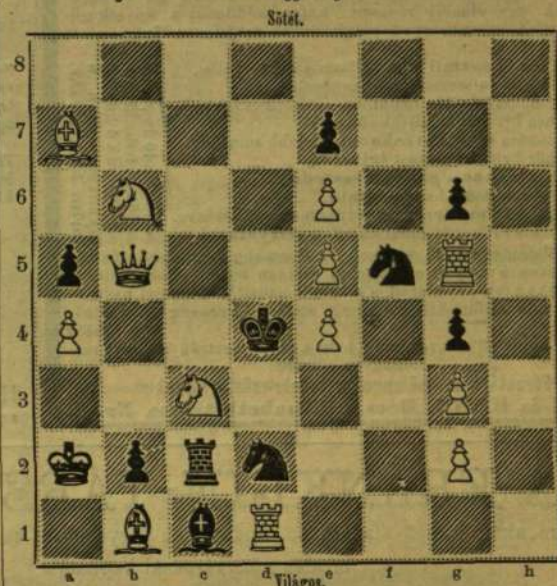
.. Az érdekes küldeményeket köszönettel vettük. **Erzsébetváros**. Dr. P. A. A kívánt számokat megküldtük.

Két sonett és egy cancion. Isten meitsen tölök! A ki a legegyszerűbb alakban is rosszul versel, miért igyekszik nehezebb formában? — A kérdezett lakása: Budapest, Deákter, evang. paplak.

Búcsu. A dactylosok úgy pattogtak, hogy az ember füle czapistráng-dobolást vél hallani s a tizenhat stró-fába egészen belesiketül. Higye meg, nem jóízűs ily újjon-skandált verseket csinálni. **Csak visszavágyom.** Tartalmilag sem épen kitünő; de mégis van benne valami. De nem veszi észre azt, hogy a rhythmus a harmadik tudósítással ünneplte meg, hogy csapatjaink a novi-bazári kerület határát lépték át. Ez azonban nem volt igaz. A novi-bazári expedíció még nem kezdődött meg, de előkészítik. Huszni pasa, a porta megbízottja, már Szerajevóba érkezett, hogy a megszállás felől értekezék Würtemberg herczeggel. A megszállandó terület határainak szabatos megjelölésére egy katonai bizottság s a porta bizalmi emberei e hó 3-án indulnak el Szerajevóból. Huszni pasa állítólag ugy nyilatkozott, hogy ő *Mehemed Ali* sorsától fél, mert az albánok ingerültek. Valószínű, hogy a határjáró bizottságot katonaság is fogja kísérni.

SAKKJÁTÉK.

1026-dik sz. feladv. A legújabb francia feladványtornából I. díjjal jutalmaztatott.

Világos indul s a második lépésre mattot mond.

Az 1023. sz. feladvány megfejtése.
Anderssen A.-tól.

Megfejtés.
Világos. 8861.
1. Ka1—b1 ..... Fe8—h5!
2. Bg1—g6 ..... t. sz.
3. F v. H mattot ad.
Haylesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József, *Gelsen* Glesinger, *Zsigmond, Sárosipaton* Gérecz Károly, *Nagy-Dobronyban* Németh Péter, *Kolozsvárt* Csipkés Árpád, *Budapesten* K. J. és F. H. Igal Swetozár. A kolozsvári sakk-kör. A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR. Aug. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
3 V E 9	István felt. E S Lidia	22 6 Már. Mag. 14	
4 H	Domonkos r.	23 Trophim	15 Tub.-ör.
5 K	Havi b. assz. Afra	24 Krisztina	16 Lea
6 S	Urank színvált. Jéz. színváltoz.	25 Anna	17
7 C	Donát, Kajetán, Kajetán	26 Hermol	18 Bójt, at.
8 P	Czirjék, Jusztin Czirjék	27 Pantaleimon 19	19 I. el. el.
9 S	Rómán, Afra	Emód	28 Prochor
			29S. Reah.

Hold változásai. ● Ujhold 17-én 9 óra 27 perczkor este.

Tartalom.

Szöveg: Gróf Széchenyi Imre. — A halott, kinek sirja nincs. *Bartók Lajostól*. — Kisasszony parasztruhában. Puskin elbeszélése. Oroszból fordította: Cooppy László. (Vége). — Az elhagyottak — Dr. Machik Béla. — Azsia északí csucsn

HIRDETÉSEK.

Kéj halmozott jótétemény, vagy annak helye egyszerű írtatásnál 15 krajczár: többezer írtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden írtatás után 30 kr.

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad Bécében: Haszentein és Vogler Wallischhaus Nr. 10, Mosse R. Sollerstraße Nr. 2. Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Glycerin-Crème a legjobb bőr- és arcztisztító-szer.

Több év óta hatályos szernek bizonyult szepülő, napfűtés, folt, bőrbaj és kelések ellen. Ez egy igen sikerült egyesítése a legártatlanabb szereknél, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét tarják fenn. A folyékony glycerin-crème elter az eddig közönségesen használt glycerin-illatszerekkel, melyek a glycerin-en kívül semminemű hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Legfinomabb glycerin-szappan

glycerin és illatos növényekből, különben tisztítja, élénkíti a bőrt, általában a finom piceerszappan minden kívánt előnyével bír. Ára 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb Poudre de riz)

bőrnek a egykönnyedebé teher szent adja, és tisztasága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknél, úgy férfiaknál is, borotválás u. a. nagy kedveltségnek örvend. Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 frt.

Kézmosó-por

mandulaszappan és spermacérből készíte, a legártatlanabb arc- és kéztisztító szer. Egy doboz 50 kr.

Amerikai kantsuk-lyukszemgyűrűk és essentia.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél, Budapest, király-utca 12. szám. 5429

!!Majdnem ingyen!!

A nemrég megbukott nagy angol britania-üzlet-gyár csődöt megmondóságától azon megbízást nyertük, hogy valamennyi nálunk létező britania-üzlet-árakat a szállítási s a munkabérek negyed részét csekély kárpótlás mellett, eláruljuk. Az összes bekielítés vagy utánvévvel együtt, csak 6 forint 75 kr. ár n, mint szállítási díjért Angliától Bécsig és a munkabérek egy csekély részéért, kapja mindenki a következők pedig a valódi érték negyed részén tehat majdnem ingyen és pedig:

- 6 db. kiténő jó asztali kés, britania-üzletnyéllel, valódi angol ezüst-ecsel pengével.
- 6 legfinomabb villa, britania-üzlet egy drabból.
- 6 nehéz britania-üzlet evőkanál
- 6 britania-üzlet kávékanál, legjobb minőség.
- 1 tömör britania-üzlet tejeszedő.
- 1 nehéz britania-üzlet levestető.
- 6 britania-üzlet kényngyűrű.
- 6 angol Victoria-csésze, legfinomabban készíte.
- 6 határos britania-üzlet asztali gyertyatartó.
- 40 db. Valamennyi 40 tárgy a legfinomabb britania-üzletből van készíte, a mely az egyetlen, a világon létező fémek között, mely örökké fehéren marad, s a valódi ezüsttől husz év használata után sem különbözethető meg, amiért kezeség is vállaltatik. 5429
- Csim és egyedül megrendelés hely a ca. k. osztrák-magyar tartományok részére:
- Főraktára az első angol britania-üzlet-gyárnak: **BLAU és KANN, Bécs, I. Elisabethstrasse, Nr. 6.**

PLEPSIE

(nehézkör levél után gyógyítatik dr. **KILLIS** külföldi orvos által Orv. d. k. (Németek).

Legnagyobb tapasztalás, miután eddig több mint 11,000 eset lett gyógykezelve. 5 07

Temesváry Mór cipőgyára

BUDAPESTEN, király-utca 1. r. hárs Orv. d. k. h. z.

Hölgyeknek: Sétacipő (divatos felső) legfinomab-

an kiállítva frt 2.90

Regatta-cipő hevederrel, legfinomabb lasting v. bőrből, legdrágább alk frt 9.90

Eberling cipő-topán, 30 cmr. magas, legfinomabb fajta frt 3.90

Bőr cipő-topán, 30 cmr. magas, erős dupla talpra frt 3.90

Uraknak: Hári cipő finom bőrből frt 1.10

Félcipő a nyári ivadra, legjobb sereg- ből 1 erős talpra frt 3.90

Cipőnek topánok chagrin vagy orze- ből, legjobb fajta frt 3.90

Borjubőr topán (vik-soal) erős dupla alppal, első minőség frt 4.50

Kalcskő-topán (kasszibőr) képzéshez frt 4.50

Chagrin v. vik-soal erős dupla alppal és dupla talpra frt 8.90

Megrendelések után- és vagy az összeg bekielítés mellett a legjobban frt 4.50

490 taljastetnek. 288

Kimerülő árjegyzékek ingyen.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvüsnél kapható:

Egy magyar nábob.

REGÉNY.

Irta

JÓKAI MÓR.

Negyedik kiadás.

Három csinos angol vászonkötetbe kötve 6 frt 40.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvüsnél kapható:

TÖRTÉNELMI KÖNYVTÁR.

A MAGYAR NÉP- ÉS IFJUSÁGNAK AJÁNLVÁ.

Czímkeppel és színes borítékba fűzve.

Ára egy-egy fűzetnek 40 kr.

1. Hunyadi Mátvás király története. Jósika Miklós után.

2. Washington élete. Elet- és jellemrajz, Irving, Bancroft s mások nyomán. Irta Dr. Lázár Gyula.

3. Mohammed élete. Irta Áldor Imre.

4. A nagy Napoleon császár története. Irta Áldor Imre.

5. Nagy Sándor és kora. Irta Áldor Imre.

6. Nero s az első keresztény-üldözés. Irta Vértessy Arnold.

7. XII. Károly svéd király története. Irta Áldor Imre.

8. Nagy Péter, a minden oroszok czárja. Irta Áldor Imre.

9. Nagy Frigyes élete. Irta Áldor Imre.

10. Karthago vagy egy világváros története. Irta Áldor Imre.

11. Hősök és hódítók, vagy Mohammed utóda. Irta Áldor Imre.

12. Medicsi Lőrinc, vagy köztársaság aranykora. Irta Áldor Imre.

13. József császár vagy egy emberbarát a trónon. Irta Áldor Imre.

14. Hunyady János és kora. Irta Áldor Imre.

15. Attila hun király története. Irta Áldor Imre.

16. Két Rákóczy. Irta Áldor Imre.

17. Korona és vérpád, vagy Stuart Mária története. Irta Áldor Imre

18. Árpád és a magyarok letelepedése. Irta dr. Toldy László.

19. Magyar nemzeti vértanúk. Irta Áldor Imre.

20. Bismarck, élet- és jellemrajz. Irta Csukási József.

21. Columbus Kristóf. Irta Áldor Imre.

22. Nagy Károly, római császár története. Irta Áldor Imre.

23. Hun utódok vagy az avar birodalom története. Irta Áldor Imre.

24. Szent László király élete, a legjobb honi történetírók felhasználásával. Irta Toldy László.

25. Széchenyi István gr. vagy Magyarország újjászültése. Irta Áldor I.

26. Julius Caesar története. Irta Vértessy Arnold.

27. V. Károly császár. Irta Áldor Imre.

28. XIV. Lajos, vagy Franciaország aranykora. Irta Áldor Imre.

29. Cromwell Oliver és az angol forradalom. Irta Nagy I.

30. Régi magyarok mivelttségének története. Irta dr. Toldy L.

31. Az első magyar király. Irta Áldor Imre.

32. Lengyelország végnapjai. Irta Áldor Imre.

33. Oraniai Vilmos vagy Istenért és a hazáért. Irta Áldor Imre.

34. Erdély aranykora. Irta Áldor Imre.

35. Nagy Konstantin császár. Irta Áldor Imre.

36. Kereszt és félhold, vagy a mórkok Spanyolországban. Irta Áldor I.

37. Augustus római császár. Irta Áldor Imre.

38. Nagy Lajos király uralkodása. Hazai történetírók nyomán írta Dr. Toldy László.

39. Róma alapítása és hőskora. Irta Áldor Imre.

40. A svájci szabad köztársaság alapítása. Irta Vértessy Arnold.

41. A rótszakállú Frigyes császár története. Irta Vértessy Arnold.

42. A normannok. Történeti rajz. Irta Dr. Lázár Gyula.

43. Zrinyi Miklós a szigetvári hős életének története. Irta Sebestyén Gyula.

44. Velence alapítása és fénykora. Irta Dr. Lázár Gy.

45. A francia forradalom története. Irta Áldor Imre.

46. A rémuralom története. Irta Áldor Imre.

47. A régi Egyiptom története. Irta Dr. Lázár Gyula.

48. Görögország története Nagy Sándorig. Irta Áldor Imre.

49. India története. Irta Dr. Lázár Gyula.

50. Kyros és a régi perzsák története. Irta Dr. Lázár Gyula.

51. Phoenixia története. Irta Dr. Lázár Gyula.

52. Kossuth Lajos élete. Irta Áldor Imre.

53. Lykurgos és Solon. Irta Dr. Lázár Gyula.

54. Gusztáv Adolf egy hős a trónon. Irta Dr. Lázár Gyula.

55. III. Napoleon élete. Irta Vértessy Arnold.

56. II. Katalin czárnő története. Irta Dr. Lázár Gyula.

57. Jeanne d'Arc az orleansi szűz története. Irta Dr. Lázár Gyula.

58. Deák Ferencz élete. Irta Áldor Imre.

59. Az 1848/49-ki szabadságharc története. Irta Áldor Imre.

60. Assyria és Babylonia és a két legrégibb világváros Ninive és Babylon története. Irta Dr. Lázár Gyula.

61. A kereszties háborúk története. Irta Dr. Lázár Gyula.

62. II. vagy Jeruzsálemi Endre magyar király. Irta Áldor Imre.

A magyar nemzetnek soha sem volt nagyobb szüksége, mint most — arra, hogy a történet, az élet mesterének intéseit meghallgassa, számbavegye. A Franklin-társulat érzékeny hiány pótlására vállalkozik tehát, midőn a Nemzeti múzeum, a Vasárnapi könyvtár, s más országosan elismert és fölkarolt gyűjtemények kiadványaihoz egy újat csatol ismét, a „Történelmi könyvtár”-t mely a hazai és világ-történet főalakjait és mozzanatait vonzó előadással, a legkifináltabb és legfélelmetesebb források nyomán fogja bemutatni a közönségnek. A csinos kiállítás s színezett címlappal hét tömött ivre terjedő fűzetek csekély ára: 40 kr. lehetővé teszi hogy a leghíresebb hajlékba is eljusson e vállalat, melynek értékes és tanulságos tartalmát fennebbi címekben közöljük.

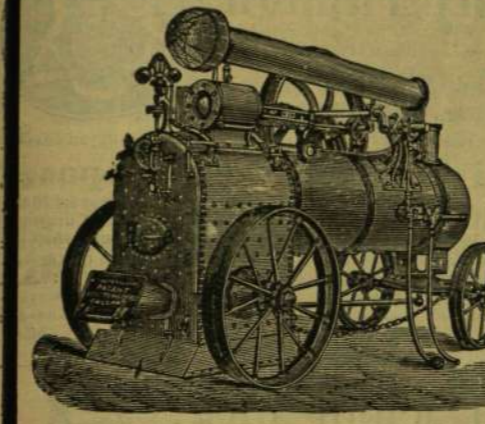
KÖTŐ PÁL

Budapest, üllői ut 18. sz.

ajánlja

Garrett R. és fiai gőzmozgonyait

fa- és szén-, valamint szalmafütesre, melyek boltozott mennyezetű, legnagyobb biztonságot nyújtó tüszekrényvel legkevesebb tüzelő anyag felhasználása mellett a névleges lóerőnek kétszeresét kifejtési képesek; 5404

gőzcseplőgépeit

melyek sokat és tisztán csépelnek, üszög tisztító készülékkel; járgánycseplőket, rostákat, Trienrőket, üszög-tisztító rostákat és vetőgépeket stb.

Időszerű.

Hazartáshoz. Gyári forákat Magyarország részére Dr. Ferenc legiobbnak elismert tartós párizsi szövő-készletekből, egészségügyi, üdítő ital könyvi önmaga készítéséhez a hazartásban frt 2 4 6 8 10 messelyes frt 7 10 12 14 50, 17. kiténő minőségű szerek 24 fontos csomag frt 2. — Szőró készülék az egészségellen viz tisztításához frt 2 50, 3, 5, 12. — Rechaud-Lang szesz gyorsforraló könnyű kezeles, égő anyag megtakarítás, és gyors főzés által igen ajánlható frt 2 75, 3, 3 50. utra teljesen berendezve frt 3 50. — Fagyaltészítő gépek medence alakú 1 itezes frt 12 50, 2 itezes frt 19, henger alakú, kétféle fagyaltat egyszerre készít frt 14 50, különféle fagyalt készítéshez utasítás mellékeltek. — Mészárkészesi csontfűrészfűrészek 1—10 csészének frt 5 80, 13. — Hűtés medencék bor, savanyú víz hűtéshez frt 2—4. — Kerti gyertyatartók üveg fedővel frt 1, diszes frt 2 50, 4. — petroleumnál frt 1 60—5. — Ecet és olajtartó frt 1 25—6. — Szálakészítők faból és szaruból 60 kr. frt 3 50. — Amerikai habverők frt 1 50—2 50, üvegpedányval frt 2 50—4. — Kézi kosarak jelenleg igen kedvelt palma fonákból frt 2 50—5. — Vízny csatlakozók frt 8 50, 25. — Alaglórtó egy vasból hajló kerékkel frt 50. — Margulidőn legiobb üveg, porcelán stb. ragasztó 85 kr. — Capos palack-dugaszók frt 75. Utazáshoz kézi és uti bórondók minden nagyságban frt 2 40—35. — Uti táskák kézi és vállra függesztelhető frt 3—25. Berendezett uti táskák tökéletesen felszerelve frt 20—50 — Úres uti telercek frt 2 40—7. — Berendezett ékező-kosarak frt 8 50—15. — Pincze-tek frt 3, 5, 8, üveggel frt 9, 10, 13. — Zselbéli teák poharak kr. 40—2 50. — Evi készletek (tollak) frt 3 80—7. — Pláid szájka kr. 35—2 50. — Új pláid-műve-nyes hat-telercs feletti csészere uti eszköz angol szövetből frt 5 75—9. — Indiai függő ágyak frt 4 50, 6 50, egész, nagy vaslécekkel frt 14 50, 12 131, 141 csteres frt 9, 10 50, 11 50. egész vagy erős kocsizó kopony frt 15 75, 17 75. — Út és fej párnák légnel töltött frt 4 50—7. — Minden nagyságú kulacok frt 1 25—5. — Mosó szivacsok, doroszló kefék, hajkefék, reggeli cipők és papucskok nagy választékban uti könyvi szelvények frt 60. — Vállra függesztelhető szivarfűrészek frt 3 30—9. — Lengyel, sábotok, autamat esernyők nagy választékban. — Valódi japán nagy beátrható legyező kr. 20.

Jelenleg igen kedvelt britisch-bulldog revolverek (százra tömör formájuknak igen erős lövés frt 12, 13, 15 — Ebrasztó óra frt 5 50. — Zselbéli napóra mint óra-igazító frt 1. — Lángbéli barát 40 kr. nagy hőmérővel frt 2. — Francia látócső mint tánczó háromtele üveggel tetszés szerint változtatható színháza szabadba, és a legnagyobb távolságra frt 26. — Fumi cső-üvegök és koponyák fejfedővel frt 121, 131, 141 csteres frt 9, 10 50, 11 50. egész vagy erős kocsizó kopony frt 15 75, 17 75. — Út és fej párnák légnel töltött frt 4 50—7. — Minden nagyságú kulacok frt 1 25—5. — Mosó szivacsok, doroszló kefék, hajkefék, reggeli cipők és papucskok nagy választékban uti könyvi szelvények frt 60. — Vállra függesztelhető szivarfűrészek frt 3 30—9. — Lengyel, sábotok, autamat esernyők nagy választékban. — Valódi japán nagy beátrható legyező kr. 20.

A Jelenlegi olcsó szállítási és díj (5 kilógó bárhó 33 kr.) a megrendelést csekély költséggel megessz. Probámegrendelésnél képes árjegyzéket mellékel

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca 1. szám.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. Intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

Vényminta-tár

amagyar gyógyszerkönyvhez.

Pharmakologiai alapon összeállította

Dr. SZEREMLEY MIHÁLY.

Ára vászonba kötve 2 frt 60 kr.

KÓSER ÉLCEK.

Adomák és fain gondolatok.

Összegyűjtő KÓBI KOHN,

ügyvédbojtár és káplárjelölt.

Ára fűzve 1 frt.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvüsnél kapható:

A magyar büntető-törvény magyarázata.

Irta Dr. Schnierer Aladár, egyetemi tanár.

Első fűzet. Ára fűzve 60 kr. Második fűzet. Ára fűzve 80 kr.

Jelen munka 30 ivnyi terjedelemben fog megjelenni.

AZ Ó KOR TÖRTÉNETE.

Irta Duncker Miksa.

A harmadik kiadás alapján a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

JÓNÁS JÁNOS, tanár.

Négy kötet. — Ára fűzve 16 frt.

A RÓMAIAK TÖRTÉNETE.

Irta Mommsen Tivadar.

Az ötödik kiadás után a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

TOLDY ISTVÁN.

Nyolcz kötet. — Ára a nyolcz azaz teljes műnek fűzve 16 frt

A DEDUCTIV és INDUCTIV LOGIKA RENDSZERE

és a tudományos kutatás módszerének előadása.

mint a megismerés elveinek

Irta Mill János Stuart.

Az eredeti 7-dik kiadás után a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

SZÁSZ BÉLA, m. kir. egyetemi tanár.

Három kötet. — Ára fűzve 9 forint.

Vörösmarty életrajza.

Irta GYULAI PÁL.

Második javított kiadás. Vörösmarty arcképevel.

Ára fűzve 2 frt.

E munkát a m. t. akadémia 1863-ban a Marczibányi-jutalommal koszorúzta. A jelentés így szól: „Az 1861—66. évkörré szóló Marczibányi 50 arany mellékjutalom Gyulai Pál Vörösmarty életrajza sz. munkájának ítéltetett oda, mint a mely a megszereshető adatok legitéletesebb és szorgalmas felhasználásával nyomról-nyomra kísérni nagy költőnk fejlődését a magán és országos viszonyok közt, s ezzel a mivelődéseknek nagyon sikerült pragmatikai rajzát állítja az olvasó elé; a költő hatását nemcsak általában a magyar irodalomra és különösen a magyar költészetre, hanem a társadalomra is indokolja és jellemzi; irodalmi történetünk egy kiváló korszakát mesterileg ecseteli; mely munka tehát érintett jelessége által, az életrajzi munkák közt szinte első helyet foglal irodalmunkban.”

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. Intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

LÉNÁRD ÉS GERTRUD.

Könyv a nép számára

PESTALOZZI HENRIKTÓL.

Magyarította ZSENGERI SAMU.

(A szerző életrajzával.)

Három kötet egy kötetbe angol vászonba kötve 2 frt.

A ROSSZ SZOMSZÉD.

REGÉNY.

Irta Vadnai Károly.

MEGHIVÁS
 a „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete”
 alakuló közgyűlésére.

Miután a „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete”-nek megalakulásához szükséges előfeltételek immár teljesültek: a létesítő bizottság nevében ezennel tisztelettel meghívom a „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete” összes t. cz. alapító-tagjait ezen intézet

első és alakuló közgyűlésére

mely a létesítő bizottság által kiküldött végrehajtó bizottságnak határozata folytán

folyó évi augusztus hó 31-ik napján, vasárnap délelőtti tíz óraker

a pesti megyeház gyűléstermében fog megtartatni.

Napirend:

1. A létesítő bizottság jelentése.
2. A létesítő bizottság és a pénzügyminiszter ur között kölcsönösen megállapított s az utóbbi által az 1879. XXXIX. t. cz. 7. §-a értelmében előlegesen megerősített alapszabály-tervezetnek tárgyalása s illetőleg elfogadása.
3. Az intézet megalakulásának elhatározása.
4. A közgyűlés által elfogadott alapszabályok értelmében az igazgatóság s felügyelő-bizottság tagjainak megválasztása.

E közgyűlésen résztvehetnek az alapszabály-tervezetnek alább ideiktatott §-a értelmében akár személyesen, akár az általuk meghatalmazott alapító tag útján az intézet mindazon alapító tagjai, kik az alapítványainak megfelelő első befizetést az iránt kibocsátott felhívásban megjelölt határnapig teljesítették, és erről szóló betéti könyvecskejük ellenében kiszolgáltató szavazati igazolványukat **három nappal az alakuló közgyűlés előtt, vagyis folyó évi augusztus hó 27-ik napjáig** a létesítő bizottságtól (kerespi ut 1. sz. I. em. 8. ajtószám) kivették.

Budapest, 1879. évi július hó 29-én.

A „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete”-t létesítő bizottság nevében:

Gróf Festetics Pál s. k.
 bizottsági elnök.

Kivonat az alapszabály-tervezetből.

34. §. A ki akár saját magára nézve, akár pedig más tagok nevében mint azok meghatalmazottja, a közgyűlésen szavazati jogát gyakorolni akarja, tartozik az igazgatóságtól (illetőleg a létesítő-bizottságtól) szavazati jegyét legkésőbb **három nappal a közgyűlés előtt** kivenni, mely időn túl szavazati jegy ki nem szolgáltaték.

(Utánnomtat nem díjazatik.)

5453

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A MYTHOLOGIA KÉZIKÖNYVE.

Irta

COX GYÖRGY,

fordította és a finn mythológiával bővítette

Dr. Sinonyi Zsigmond.

Ara angol vászonba kötve 2 frt.

GÖRÖG REGÉK.

COX GYÖRGY után

az eredeti angol második kiadás szerint magyarra fordította s bevezetéssel

ellátta

KOMÁROMY LAJOS, tanár.

Ara angol vászonba kötve 2 frt 80 kr.

EGYHÁZJOGTAN

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL

A MAGYAR PROTESTÁNS EGYHÁZ JOGI VISZONYAIRA.

Irta

KOVÁCS ALBERT.

Ara füzve 5 forint 40 krajczár.

Mellékelve: A Budapesti Kereskedelmi Akadémia Értesítője.

Franklin-Társulat nyomdája (egyetem-utca 4.).

A németországi gyógyászati ügytársulatok által megvizsgált, és kitünő alkalmazhatósága végett a magas cs. kir. magyarországi helytartóság ált. engedélyezett

Köszvény-vászon

mindenfélé köszvény, csúz (Rheuma) inszaguja és, mell-görincz-fájdalmak, keresztcsontfájás (Hexenschuss), lábköszvény stb. ellen.

Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős-erejű 2 frt 10 kr.

Ezen köszvényvászonnal azzal különbözik valamennyi létező többi szeretől, hogy csakugyan használ.

Dr. BURON párisi általános seb-tapasza

mindenfélé sebek, gyenedések és daganatok ellen — Egy köcsögára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr. Postán küldve 10 kr-rel több. Valódián Posten egyedül cs. k. Török József ur gyógyszerárában, király-utca 7. sz. Debreczenben: Roischneck ur gyógyszerárában. Szombathelyen: Philich Ferencz ur gyógyszerárában. Mohácsban: Jászovics Károly. Koltovszárott: Wolf gyógyszeráránál. Pécsen: Zsolt sz. Szegeden: Weizlein és Kovács gyógyszerészek. Temesváron: Krali. Nagyváradon: Molnár gyógyszer. Székeshérvár: Dieball. Gyöngyösön: Ujháry gyógyszeráránál. Szigetvárott: Ehrenfeld W. Miskolcz: Vozzay gyógyszer. Pozsony: Schopper. Kassán: Bachwig Ede és fia gyógyszer. Wandraschek. 5458

Epen most jelent meg!

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából

szerkeszti

GYULAI PÁL.

1879. július—auguszt. **40-ik sz.** Ára füzve **2 forint.**

TARTALMA:

- I. PIUS PÁPA ÉS HUNYADI MÁTYÁS KIRÁLY. — Pór Antaltól.
- II. ÉLETEM ÉS KOROM. (V.) — Pulszky Ferencztől.
- III. MUHAMMEDÁN FŐISKOLAI ÉLET. — Goldziher Ignácztól.
- IV. CAMERON ÁFRIKAI UTAZASA. (I) — Varga Ottótól.
- V. TOLDY FERENCZ HÁTRAHAGYOTT IRATAIBOL. (III.) T. I.
- VI. FAUST. — Beszély kilencz levélben. Oroszból Turgenyev után. Asbóth Oszkártól.
- VII. KÖLTEMÉNYEK: Puztán. Szász Károlytól. Catullusból. I—III. Latinból. Csengery Jánostól.
- VIII. DÉLÁFRIKAI BONYODALMAK. — Rakovszky Istvántól.
- IX. NYELVTUDÁS ÉS NYELVTUDOMÁNY. — Irenopoeustól.
- X. ERTESÍTŐ: Gumplovicz L., Nationalitäten und Sprachen in Oesterreich-Ungarn. —e— Salamon Ferencz: A magyar hadi történethez a vezérek korában. Marczali Henrik. — Károlyi Árpád: Adalék a nagyváradi béke s az 1531—36 évek történetéhez. i—k.

A Budapesti Szemle tájékozni igyekszik a magyar közönséget azon eszmékről, a melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom között.

E folyóirat a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából és támogatásával jelen ugyan meg, de a cikkek irányáért és tartalmáért egyedül a szerkesztőség felelős.

Megjelen évenként hatszor, kéthavi kötetekben, 13—14 ivnyi tartalommal. Előfizetési ára, bérmentes küldéssel, egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Minden egyes szám 2 frton megszerezhető.

Előfizetéseket minden könyvárus elfogad.

Franklin-Társulat.

magy. irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent minden könyvárusnál kapható:

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.

Irta

HORVÁTH MIHÁLY.

Az új dolgozat második, bővített kiadása.

30. füzet. — Ára egy-egy füzetnek füzve 1 forint.

Horváth Mihály „Magyarország történelme” című nagy munkája — melynek második bővített kiadása 1871-től 1874-ig nyolcz nagy kötetben megjelent — nem szorul ajánlgatásokra vagy dícséretre. Általánosan el van ismerve, hogy a magyar nemzet szép történetét senki sem ecsegette még oly hiven, tárgyilagosan, oly széleskörű szakjártassággal és oly művészen szép előadással, mint veterán tudósunk. Epen ezért, hazánk ezen legterjedelmesebb történetírójának, egy művelt magyar ember házából sem szabadna hiányzani. Azonban a nyolcz kötetes nagy műnek az ára 30 forint, s eddigelé a munka csak együttesen, egészében volt megszerezhető. Sok művelt magyar embernek kellett emiatt nélkülözni könyvtárából irodalmi drága gyöngyét, mert tudvalevő tény, hogy számos képzett egyén van, a ki bármily irodalmi műért sem képes egyszerre 30 forintot kiadni. E körülményt tekintetbe véve, határoztuk el, hogy minél több történetkedvelő számára megszerezhetővé tegyük nagy történetírónk e legnagyobb alkotását. A fentemlített kiadás nyolcz kötetét ennél fogva felosztottuk 30 füzetre, melyekből havonként két két füzet fog kiadtni. E füzetek egyenként megszerezhetőek. Egy-egy 10 ivre terjedő füzet ára 1 frt. A részletekkel való beszerzésnek ezzel tág tere nyílik, s ezentúl csekélyebb megerőtetéssel juthat bárki is a becses mű birtokába.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: egész évre ... 12 frt, félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre ... 8 frt, félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre ... 6 frt, félévre ... 3 *

32-dik szám. 1879. BUDAPEST, AUGUSZTUS 10. XXVI. évfolyam.

A BRÜSSZELI JOTÉKONYCZÉLU HANGVERSENY PROGRAMMLAPJA.

- 1 Ouverture de la Pacification de Gand. — P. de Ma.
- 2 Marche solennelle. — E. Lacom.
- 3 Airs d'opéra. — Grétry.
- 4 Art et Charité. Hymne dédié à S.A.R. Mademoiselle la Comtesse de Flandre par les d'A. Gues. — Lemaire.

- 5 Ouverture de concert. — Hanssens.
- 6 Marche internationale. — J.T. Rodas.
- 7 Frameries-Szegedin. Cantate dédié à S.M. la Reine par les de L. Bymans. — E.L. Lacom.